

ЕКОНОМСКО – ТРГОВИНСКА ШКОЛА БОР

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
2026. – 2030.**

Садржај

Увод.....	3
Полазне основе рада	4
Циљеви школског програма.....	5
Назив врста и трајање свих програма образовања и васпитања	6
Програм допунске, додатне и припремне наставе.....	8
Програм и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа	10
Факултативни наставни предмети - програмски садржаји и активности којима се остварују	14
Програм културних активности школе.....	18
Програм слободних активности	19
Програм каријерног вођења и саветовања	31
Програм заштите животне средине.....	35
Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања и програм заштите од дискриминације	40
Програм школског спорта.....	53
Програм сарадње са локалном самоуправом	54
Програм сарадње са породицом	58
Програм излета и екскурзија	62
Програм безбедности и здравља на раду.....	69
Програм инклузивног образовања	77

Увод

Школа остварује школски програм.

Школским програмом ближе се одређује начин на који школа образује и васпитава ученике ради стицања знања, вештина и ставова неопходних за даље образовање и запошљавање, успоставља организациону структуру засновану на тимском раду и одговорности сваког запосленог за остваривање утврђених циљева, као и повезивање са послодавцима и удружењима послодаваца и преузимање свог дела одговорности за развој друштвене средине.

Школски програм обухвата све садржаје, процесе и активности усмерене на остваривање принципа, циљева и стандарда образовних постигнућа, и задовољење општих и специфичних образовних интереса и потреба ученика, родитеља, односно другог законског заступника и локалне самоуправе, а у складу са оптималним могућностима школе.

Школски програм се доноси на основу плана и програма наставе и учења, односно програма одређених облика стручног образовања, а узимајући у обзир развојни план школе, у складу са Законом о основама система образовања и Законом о средњем образовању и васпитању..

Школа доноси школски програм, по правилу, на четири године и објављује га најкасније два месеца пре почетка школске године у којој ће почети његова примена.

Поједини делови школског програма иновирају се и надограђују у току његовог остваривања.

Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно другог законског заступника у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика.

Школски програм представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира, програмира и реализује свој рад.

Школски програм Економско-трговинске школе у Бору чине сви садржаји, процеси и активности који имају за циљ остваривање образовно-васпитних задатака и сврху да промовишу интелектуални, лични, друштвени и физички развој ученика.

При изради Школског програма стављен је акценат на специфичност стручне школе и средине у коју школа делује. Наиме, Економско-трговинска школа је пратила потребе борске привреде али и новине које је уводило Министарство просвете РС и у складу са тим уводила одговарајућа занимања. Према томе, полазиште рада на садржајима Школског програма јесу потребе и интереси наших ученика, њихових родитеља и локалне заједнице, а све у циљу остваривања тенденције оптималног развоја и аутономије школе.

Полазне основе рада

Полазне основе за израду Школског програма су следећи Правилници о Плану и програму наставе и учења;

1. **Финансијско-рачуноводствени техничар** – Правилник о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада Економија, право и администрација ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 2/2022)
2. **Правно-пословни техничар** - Правилник о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада Економија, право и администрација ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 8/2023)
3. **Техничар обезбеђења** – Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у трогодишњем и четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада Економија, право и администрација – област право и администрација ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 4/2013) **Напомена:** Ученици уписани у школу шк.2023/2024. године су шк. 2026/2027. године четврти разред и завршавају по наведеном програму.
4. **Комерцијалиста** - – Правилник о измени и допунама Правилника о наставном плану и програму средњег стручног образовања у подручју рада Економија, право и администрација – област право и администрација ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 15/2015) **Напомена:** Ученици уписани у школу шк.2023/2024. године су шк. 2026/2027. године четврти разред и завршавају по наведеном програму.
5. **Туристички техничар** - Правилник о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада Трговина, угоститељство и туризам ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 11/2022)
6. **Трговац** - Правилник о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада Трговина, угоститељство и туризам ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 8/2023)
7. **Кувар** - Правилник о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада Трговина, угоститељство и туризам ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 10/2020)
8. Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета у стручним школама ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 7/2023)
9. Правилник и изменама Правилника о програму наставе и учења општеобразовних предмета у стручним школама ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 14/2023) – **ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ**
10. Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за средње школе ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 11/2016)

Циљеви школског програма

Економско-трговинска школа кроз Школски програм поставља следеће циљеве:

- развој кључних компетенција неопходних за даље образовање и активну улогу грађанина за живот у савременом друштву;
- развој стручних компетенција неопходних за успешно запошљавање;
- оспособљавање за самостално доношење одлука о избору занимања и даљег образовања;
- свест о важности здравља и безбедности, укључујући и безбедност и здравље на раду;
- оспособљавање за решавање проблема, комуникацију и тимски рад;
- поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавања различитости;
- развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, самоиницијативе, способност самовредновања и изражавања сопственог мишљења.

Назив врста и трајање свих програма образовања и васпитања

Школским програмом Економско-трговинске школе обухваћени су програми образовања за редовне ученике, преквалификације, доквалификације, специјализације и различите врсте обука.

1. У оквиру подручја рада Економија, право и администрација Школски програм обухвата следеће образовне профиле:

- Економски техничар – у четворогодишњем трајању
- Финансијско-рачуноводствени техничар - у четворогодишњем трајању
- Комерцијалиста - у четворогодишњем трајању
- Правно –пословни техничар – у четворогодишњем трајању
- Техничар обезбеђења - у четворогодишњем трајању

2. У подручју рада Трговина, угоститељство и туризам Школски програм обухвата следеће образовне профиле:

- Туристички техничар – у четворогодишњем трајању (класични и дуални модел)
- Трговац – у трогодишњем трајању (класични и дуални модел)
- Кувар – у трогодишњем трајању (класични и дуални модел)

3. Доквалификацијом су обухваћени следећи образовни профили:

- Кулинарски техничар - у четворогодишњем трајању са трогодишњег образовног профила Кувар
- Трговински техничар - у четворогодишњем трајању са трогодишњег образовног профила Трговац

4. Преквалификацијом су обухваћени сви образовни профили за које је школа верификована.

5. Специјализација у трајању од једне године, обухвата занимања:

- Пословни секретар
- Судско-административни звршитељ
- Трговачки менаџер

6. Решењем МПИС бр. 022-05-326/94-03 од 28.5.2003. год. школа је верификована за проширену делатност у виду курсева за информатичку обуку и за енглески језик. Такође, решењем Министарства просвете бр. 022-05-00326/94-03 од 03.07.2008.год. школа је добила сагласност и за реализацију обука:

- Обука за самостално вођење пословних књига у привредним друштвима, задругама и код предузетника
- Обука за самостално оснивање и вођење предузетничке радње и привредног друштва
- Обука за израду бизнис плана
- Обука за предузетништво

Наведене обуке су пре свега намењене трећим лицима али се могу понудити и ученицима школе под одређеним условима.

Програм допунске, додатне и припремне наставе

Додатна настава – изводиће се за ученике који се истичу из појединих наставних области или показују посебно интересовање з апоједине предмете. Организација и извођење ове наставе обављаће се на садржајима предвиђеним радовним наставним планом и програмом, али се сходно интересовањима и потребама ученика ти садржаји проширују, продубљују и допуњују новим садржајима одређених наука.

Додатна настава ће се изводити током наставне године при чему ће наставници интересовање ученика усмеравати на самосталан стваралачки рад и коришћење стручне и приручне литературе. О овом раду наставници ће водити евиденцију у осталих облика образовно-васпитног рада. Часови ове наставе изводиће се по посебном распореду и реализоваће се индивидуално и групно, зависно од интересовања ученика.

Циљ: додатног рада је да омогући одабраним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине из неких наставних области и предмета у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самостални рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да допринесе њиховом оспособљавању за даље самообразовање.

Такође се реализује и израда као и примена Индивидуализованог образовног плана ИОП-а 3 који садржи обогаћене, проширене и диференциране садржаје.

Применом менторског рада, фокусирањем на истраживачку наставу ученик добија:

Кроз развој критичког мишљења учи да анализира, повезује и преиспитује информације, не само да их памти; постаје активан учесник који самостално води процес истраживања и доноси закључке; развија вештину суочавања са сложеним, реалним изазовима кроз проналажење иновативних решења; овладава методологијом прикупљања података, постављања хипотеза и анализе резултата; посебно треба издвојити - добит високе мотивације јер рад на изазовним задацима спречава монотонију и подстиче природну радозналост даровитих ученика. Даље, кроз менторски однос добија правовремене и специфичне повратне информације прилагођене његовом темпу, тако стиче сигурност у сопствене интелектуалне способности кроз успешно превазилажење високих захтева.

Задаци: - задовољавање индивидуалних особености ученика, склоности, интересовања, способности за учење; - подстицање индивидуалног развоја ученика (адекватног темпа), пре свега њихових интелектуалних карактеристика, што омогућава брже напредовање ученика (акцелерација); - проширивање и продубљивање обима и садржаја појединих предмета за које ученици показују интересовање и способности; - груписање ученика према способностима и интересовањима чиме се стварају услови за индивидуализацију додатног рада; - идентификовање обдарених и талентованих ученика ИОП-а 3.

Очекивани исход: оспособљеност ученика за самостални истраживачки рад, учешће на такмичењима и наставак академског образовања.

Допунска настава – изводиће се за ученике који имају сметње и потешкоће у учењу и не постижу задовољавајући успех из појединих предмета. Потреба за организовање допунског рада утврђује се током школске године чим се испоје тешкоће и уочи заостајање ученика из појединих наставних предмета. Избор ученика за допунску наставу извршиће Одељењска већа на предлог предметних наставника и одељењских старешина.

Допунска настава изводиће се по посебном програму који ће отклонити показане недостатке у знању ученика. Обавеза је свих наставника да раде са слабијим ученицима и да посебно посвете најмање један час недељно.

Циљ: пружање систематске подршке ученицима који имају потешкоће у савладавању редовног наставног градива; омогућавање ученицима који заостају у савлађивању образовно-васпитних садржаја да се лакше укључују у редовни васпитно-образовни процес.

Задаци: - ближе одређивање програмских садржаја у којима ученици не постижу добре резултате; - савлађивање овако утврђених садржаја треба више ускладити са потребама и могућностима ученика за које се организује овакав рад; - пружање помоћи ученицима да се лакше уклопе у редовну наставу и праћење њиховог напредовања. Примена индивидуализованог рада ИОП-а 1, прилагођавање темпа учења и поједностављивање сложених наставних јединица.

Очекивани исход: отклањање празнина у знању и постизање стандарда постигнућа на основном и средњем нивоу. Превазилажење текућих заостатака у градиву и успешна интеграција ученика у редован образовни процес.

Припремна настава - ће се организовати за ученике који су због болести упућени на разредни испит, као и за ванредне ученике. Припремни рад ће се организоватиса према садржајима из програма образовања пре полагања разредног, односно ванредног испита. Припремна настава за ванредне ученике организована је пре почетка испитног рока, такође са 10% часова од годишњег фонда појединачних предмета.

За припремну наставу ученика завршног разреда за полагање матурског испита школа организује припремну наставу од најмање 5% од годишњег фонда часова у предметима који се полажу на матурском, односно завршном испиту.

Циљ и задаци: систематизација целокупног средњешколског градива ради успешног полагања матурског испита, завршних и пријемних испита, упознавање ученика са структуром и процедурама испита уз развијање вештина управљања временом, обнављање кључних програмских садржаја и континуирано решавање типских задатака и пробних тестова.

Очекивани исход: смањење испитне анксиозности и стреса код ученика, и постизање оптималних резултата на завршним проверама.

Програм и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа

Циљ овог програма који садржи више области, али уско повезаних и међусобно условљених, је у суштини усмерен на младог човека који живи у модерном добу и од кога се очекује мултипрактичност у погледу способности и вештина за будући живот и свет рада.

Брзи технолошки развој трансформисао је свакодневицу, а млади се налазе у самом центру ове дигиталне револуције. Док старије генерације технологију посматрају као алат који су морале да науче, за младе је она природно окружење и основни простор за комуникацију, учење и забаву. Међутим, живот у свету где су све информације удаљене само један клик доноси специфичне изазове који дубоко утичу на њихово одрастање.

Савремени образовни систем све више се ослања на дигиталне платформе, што од ученика захтева сталну онлајн присутност. Брзина којом се пласирају нове вести, трендови и апликације ствара константан притисак да стално буду у току.

Задатак средње школе је да оспособи, ојача и припреми своје ученике за одговоран и самосталан живот, а реализација тог процеса се одвија у свакодневном раду током наставних и ваннаставних активности.

Доступност знања никада није била већа. Ученици данас могу да науче програмирање, страни језик или историјске чињенице за неколико минута путем својих паметних телефона. Млади се у овом динамичном окружењу налазе на ‘‘клацкалицы’’ између две улоге. Једна је да су већ постали **технолошки лидери** - брзо усвајају иновације, креативни су, стварају нове дигиталне трендове и поседују вештине кључне за послове будућности. Друга улога је **емоционална рањивост** због недовољно развијеног механизма за суочавање са стресом, нереалних естетских стандарда и отуђења. Они успешно прате технички аспект дешавања, али цена коју плаћају често се огледа у менталном замору и осећају преоптерећености.

Да бисмо младима помогли да пронађу равнотежу, кључно је развијати дигиталну писменост која их не учи само како да користе алате, већ и како да поставе границе, препознају лажне вести и сачувају своје ментално здравље у убрзаном свету. Школа и наставници имају кључну улогу у поновном повезивању ученика, јер представљају једино окружење где се млади свакодневно окупљају уживо. У дигиталном добу, улога наставника се мења: они више нису једини извор информација, већ постају ментори који усмеравају ученике како да комуницирају, сарађују и развијају емпатију.

Оснаживање и усмеравање ученика је најизраженије у решавању адолесцентских проблема који су бројни, од незадовољства школским успехом, породичних и вршњачких проблема, преко бежања са наставе, напуштања школе па до различитих облика ризичног понашања: злоупотребе алкохола и дроге, бежања од куће, насилничког понашања и др. Да би саветодавни процес имао позитивне исходе у превазилажењу проблема, неопходна је добра комуникација којој се придаје велики значај и сврстава се у вештину која се учи.

Комуникација се дефинише као збир процеса емитовања и примања информација, сигнала и порука, вербалног и невербалног.

Добра комуникација огледа се у успешном тимском раду коју адолесценти воле јер су део неке групе. Тимови јачају вредности које су заједничке за њене чланове, па пружају осећај друштвеног задовољства и сигурности. Такође помажу својим члановима приликом комуникације. Добра комуникација се огледа и у поштовању правила комуникације са вршњацима али, и са старијим особама у окружењу.

Радни задаци у тиму представљају прикладан изазов појединцу односно стварање прилике за креативност и подстицај иницијативе. Иницијатива је способност да се покрене нешто самостално, када се препозна да се уради нешто пре него што то неко тражи. Управо је иницијатива прва карика у ланцу света рада, али и у свакодневном животу, и одлично је ако је поспешена предузетничким духом.

Када говоримо о подстицању предузетничког духа свесни смо чињенице да се информације могу прикупити, знање се може стећи, вештине се могу развити и унапредити, али неко ко ће се одмах међу осталима истаћи то је свакако талентовани предузетник – онај који носи у себи предузетнички дух. Он пре свега обухвата иновативност, предузимљивост, иницијативу, самосталност, веру и жељу да се буде активан, да се створи промена у окружењу и да се постигне напредак.

Управо ће овај Програм кроз приказ области и активности предочити јаснију слику о раду са ученицима на развијању свега наведеног.

Област	Активности	Носиоци активности
Способност за решавање проблема	- Разматрање и решавање актуелних проблема на часовима одељењске заједнице - Подстицање ангажовања ученика кроз методе активне наставе, са нагласком на проблемским задацима и анализи случајева, на редовним часовима - Заједничко или вршњачко оцењивање (оцењује се допринос сваког члана у тиму), исказивање одговорности према групи - Разматрање и осмишљавање омладинских акција у оквиру часова грађанског васпитања - Саветодавни рад одељењског старешине и педагога школе у смислу појачаног васпитног рада - Учешће у раду Ученичког парламента - Заједничке хуманитарне акције (развој емпатије и ширења осећаја заједништва) - Учешћа у омладинским клубовима и организацијама за младе у оквиру локалне заједнице	- Одељењске старешине - Педагог - Предметни наставници - Координатор Ученичког парламента

Комуникација	• Реализација дебата која се одвија у школи и у сарадњи са другим средњим школама • Подучавање о принципима и вештинама конструктивне комуникације на часовима опште-образовних и стручних предмета и грађанског васпитања, у складу са наставним програмом • Подстицање комуникације кроз употребу метода активне наставе током свих часова редовне наставе • Реализација радионица о комуникацији вербалној и невербалној у оквиру часова одељењске заједнице • Рад у Парламенту ученика • Учешће у промоцији школе	• Предметни наставници • Представници других институција • Представници ученичког парламента • Педагог
Тимски рад	• Реализација часова секција • Пројектна настава - подела у мање тимове, дељење задатака, преговарања и прављење компромиса • Учешће на конкурсима који подразумевају рад у групи/тиму • Волонтерски рад • Учешће у промоцији школе • Игре улога, дебате - ученици заступају различите ставове, чиме развијају емпатију и вештине аргументације • Заједнички дигитални рад (попут Гугла) где више ученика истовремено ради на једном документу или презентацији • Ваншколске активности - које доприносе јачању тимског духа, комуникације и дружења	• Предметни наставници • Ученици

Самоиницијатива	• Учешће у обукама и курсевима које организује школа и друге институције • Учешћа у такмичењима свих нивоа • Учешћа на конкурсима националног и међунационалног нивоа • Подршка и подстицај ученика у унапређивању дигиталних способности • Осмишљавање активности на нивоу одељењске заједнице и Ученичког парламента • Подстицање ученика за укључивање у сфере неформалног образовања (курсеви, обуке, семинари, вебинари...) различитих институција и организација	• Реализатори обука и курсева • Предметни наставници • Ученици • Одељењске старешине • Ученички парламент • Педагог
Подстицање предузетничког духа	• Реализација наставе из предмета Предузетништво у старијим разредима • Спровођење факултативних обука из области предузетништва • Оснаживање ученика за покретање сопственог бизниса • Оснаживање и подршка ученицима да искористе своје таленте и интелектуалну својину у финансијску добит • Учешћа на трибинама, предавањима, такмичењима и обукама у организацији школе и других институција које имају за циљ подстицање предузетничког духа. у циљу освешћивања значаја предузетништва • Учешће на сајмовима виртуелних предузећа • Учешћа на Сајмовима туризма • Учешћа на Сајмовима запошљавања	• Реализатори трибина, предавања и обука • Предметни наставници • Ученици • Педагог

Факултативни наставни предмети, програмски садржај и активности којима се остварују

Осим обавезних ваннаставних активности Економско-трговинска школа редовним ученицима, али и трећим лицима, нуди једну од следећих обука за које је верификована решењем Министарства просвете бр. 022-05-00326/94-03 од 03.07.2008.године у оквиру проширене делатности:

1. Обука за самостално вођење пословних књига у привредним друштвима, задругама и код предузетника,
2. Обука за самостално оснивање и вођење предузетничке радње и привредног друштва
3. Обука за израду бизнис плана
4. Обука за предузетништво

План и програм обуке за самосталнио вођење књига у привредним друштвима, задругама и код предузетника

Ред.бр.	Модул	Број часова
1	Инвентарисање, билансирање и системи књиговодства	13
2	Евиденција основних средстава	4
3	Евиденција залиха (МПЦ2)	4
4	Евиденција капитала	3
5	Евиденција робног промета	20
6	Класификација и евиденција прихода	4
7	Класификација и евиденција расхода	4
8	Утврђивање финансијског резулата	5
9	Просто књиговодство	3
УКУПНО		60

План и програм обуке за самостално оснивање и вођење предузетничке радње и привредног друштва

Ред.бр.	Модул	Број часова
	Упознавање са полазницима и садржајем курса	1
1	Оснивање предузетничке радње и привредног друштва	14
2	Општи, правни и кадровски послови	30
3	Послови робног промета	30
4	Књиговодствени послови	16
	Евалуација полазника	2
УКУПНО		93

План и програм обуке за израду бизнис плана

Ред.бр.	Модул	Број часова
	Упознавање полазника са садржајем курса	1
1	Припрема за израду бизнис плана	4
2	Израда резимеа бизнис плана и дела који се тиче менаџмента и организације	7
3	Израда дела бизнис плана који се тиче производа/услуге	3
4	Израда дела бизнис плана који се тиче маркетинга	6
5	Израда дела бизнис плана који се односи на формирање стратегије конкурентности	3
6	Израда дела бизнис плана који се односи на план производње и оперативни план	6
7	Израда дела бизнис плана који се односи на финансијски план и план раста и развоја	8
8	Допуна бизнис плана и презентација бизнис плана	7
УКУПНО		45

План и програм обуке за предузетништво

Ред.бр.	Модул	Број часова
1	Предузетништво	5
2	Почетак малог бизниса	5
3	Маркетинг и финансирање у предузетништву	6
4	Пословна комуникација и регистрација предузетника	4
УКУПНО		20

Поред наведених обука, за редовне ученике школе реализује се и факултативна обука из области система одбране.

Факултативна обука из области система одбране

На основу дописа ресорног министарства, у сарадњи са Министарством одбране, већ се годинама у Годишњи план рада школе уврштају факултативне активности које се реализују са ученицима завршних разреда.

Циљ факултативних активности је да ученици завршних разреда средње школе стекну основна знања о систему одбране, да се упознају са својим правима и обавезама, као и да развију свест о потреби одбране земље и значају неговања патриотских осећања.

Планиране активности се реализују на часовима одељењског старешине у другом полугодишту са или без присуства представника Министарства одбране Бор.

	Назив теме/активности	Носилац	Време реализације
1. час	Место, улога и задаци Војске Србије у систему безбедности и одбране Републике Србије; Војна обавеза у Републици Србији; Радна и материјална обавеза у Републици Србији;	Одељенски старешина	прва недеља марта
2. час	Како постати официр Војске Србије; Како постати професионални војник; Физичка спремност-предуслов за војни позив;	Одељенски старешина	друга недеља марта
3. час	Служба осматрања и обавештавања; Облици неоружаног отпора; Бојни отрови, биолошка и запаљива средства; Цивилна заштита;	Одељенски старешина	трећа недеља марта
4. час	Тактичко-технички зборови.	Одељенски старешина	У складу са могућностима команди и установа Војске Србије-у току другог полугодишта - четврта недеља марта

Реализатори активности: Одељењске старешине ученика завршних разреда уз могућу асистенцију представника Министарства одбране Бор

Програм културних активности школе

Циљ: Проширење утицаја школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења, као и заједничке културне активности са институцијама и организацијама у локалној самоуправи ради обogaћивања културног живота и остваривања образовно-васпитне улоге школе

Активности	Носиоци активности	Динамика
• Обележавање Европског дана језика	• Ученици и наставници српског и страних језика	• септембар
• Израда панора и зидних новина	• Ученици и наставници српског језика, ликовне уметности и библиотекари	• октобар - мај
• Учествовање на литерарним и ликовним конкурсима	• Ученици и наставници српског језика и ликовне уметности	• октобар - мај
• Учествовање у културним и јавним манифестацијама у граду (свечане академије, трибине, промоције)	• Ученици (чланови драмске и рецитаторске секције), наставници српског језика и наставници музичке културе	• новембар - мај
• Обележавање Дана матерњег језика	• Ученици (чланови секција) и наставници српског језика	• фебруар
• Рад на припреми, издавању и промоцији школског листа	• Ученици (чланови новинарске секције) и наставници српског језика	• октобар - април
• Обележавање Дана енглеског језика	• Ученици и наставници страних језика	• април
• Обележавање Доситејевих дана	• Ученици и наставници српског језика	• април
• Обележавање Недеље сећања и заједништва	• Ученици и наставници	• мај
• Обележавање Међународног дана Франкофоније	• Ученици и наставници страних језика	• март

Програм слободних активности

Циљеви остваривања програма слободних активности су:

- Јачање образовно-васпитне делатности школе
- Подстицања индивидуалних склоности и интересовања ученика
- Правилно коришћење слободног времена ученика
- Богаћење друштвеног живота и разоноде ученика
- Развијање и неговање другарства и пријатељства

Поштујући принцип добровољности у опредељивању ученика, школа ствара неопходне услове за реализацију слободних активности, које се по правилу спроведе кроз рад у секцијама током школске године.

Секција	Носилац активности	Програм рада
Новинарска секција	Стручно веће за српски језик и уметност	• Именовање чланства • Уредништво • Одређивање глобалне структуре школског листа • Одабир тема за часопис • Подела задатака • Одређивање тема за интервју • Одабир литерарних радова • Рад на темама: актуелности у школи и ван ње, музика, спорт, јубилеји, мода, филм... • Пасивне и активне стране • Куцање радова • Лектура и коректура листа • Сарадња са техничким уредништвом • Сарадња са Народном библиотеком у Бору • Писање чланака • Разговори са борским ствараоцима • Контакти са уредницима дневних и месечних листова • Посете институцијама битних за новинарство • Разговори са новинарима и члановима уредништва неких листова • Припрема презентације • Одабир ученика, читање текстова, увежбавање текстова • Промоција листа Трагови • Анализа пријема листа код читалаца • Анализа промоције листа • Анализа рада секције
Драмско-	Стручно веће	• Окупљање чланова секције

рецитаторска секција	за српски језик и уметност	● Афинитети ученика ● Глобални избор драмских и поетских текстова ● Артикулационе пробе предиспозиције ● Утврђивање подобности избора узрасту ученика ● Читање текста ● Читање и говор ● Драма, драмска структура и разумевање текста ● Сценско кретање и став ● Апелативно рецитоване и акценатске структуре ● Рецитоване дијалогских форми, трансформације, понављање ● Хармонија текста, речи и гласа ● Припрема и увежбавање текстова за Светосавску академију ● Дикција ● Артикулационе пробе ● Од мисли ка речи и обрнуто ● Глума и рецитоване ● Разумевање текста ● Звуковна и ритмичка структура текстова ● Светосавска академија ● Анализа успешности академије и пријема код публике ● Читање текста позоришне представе ● Артикулационе пробе одабраног текста ● Језичке пробе одабраног текста ● Сценска проба, говорник и говор ● Текстуалне пробе, кретање и став ● Глобална анализа значења и смисла текстова ● Акценатска структура садржаја текста ● Учешће на такмичењима рецитатора ● Анализа успешности приказивања и пријем код публике и учешће на окружном нивоу ● Реторичко, свечарско, химничко, естрадно, камерно рецитоване ● Однос рецитатор, глумац, публика ● Импровизовани говор ● Посета институција културе у граду, упознавање са њиховим радом ● Евентуално упознавање са гостујућим глумцима, размена искустава, присуствовање позоришној представи у граду као и извођење представе чланова ● Говор ex tempore ● Учешће на такмичењу реторичара ● Анализа рада секције
------------------------------------	-----------------------------------	---

Секција за пливање	Стручно веће за природне и друштвене науке	• Формирање секција, дијагностиковање и планирање група • Општа физичка припрема • Вежбе снаге, вежбе брзине • Вежбе основне издржљивости • Технике у пливању • Вежбе руку у краулу • Вежбе ногу у краулу • Вежба тела у краулу • Техника (и објашњење уз практични приказ) • Техника дисања у краулу • Вежбе руку у прсном стилу • Вежбе ногу у прсном стилу • Вежбе тела код прсног стила • Вежбе дисања у прсном стилу • Техника (и објашњење уз практични приказ) • Дијагностификовање и планирање групе • Општа физичка припрема • Основне технике и њихове разлике у пливању • Дисање • Стицање кондиције у пливању • Вежбе руку код леђног сзила • Вежбе ногу код леђног стила • Вежбе тела код леђног стила • Вежбе дисања • Пливање леђног стила • Стицање кондиције • Вежбе руку за делфин • Вежбе ногу за делфин • Вежбе тела код делфин пливања • Вежбе дисања • Пливање делфин стила • Стицање кондиције • Пливање, • Одељенска такмичења • Такмичења између средњих школа
--------------------------------------	---	---

Секција за кошарку	Стручно веће за природне и друштвене науке	• Формирање секција, дијагностиковање и планирање група • Општа физичка припрема • Вежбе снаге, вежбе брзине • Основне издржљивости • Технике вођења лопте • Техника (и објашњење уз практични приказ) • Техника дриблинга • Техника додавања • Техника додавања у кретању • Техника додавања у нападу • Техника додавања у одбрани • Техника шутирања • Вежбе снаге и издржљивости • Општа физичка припрема • Провера физичке спретности • Провера физичке окретности • Техника шутирања са различитих позиција • Техника различитих шутева(хорог шут, полагање) • Тактика игре • Тактика игре при дриблингу • Тактика игре при скоку • Тактика игре код шутирања • Тактика игре у одбрани • Тактика игре у нападу • Тактика 3:2 • Тактика 2:2:1 • Тактика 5:0 • Тактика 4:1 • Игра на два коша • Одељенска такмичења • Такмичења између средњих школа
----------------------------------	---	---

Секција за фудбал	Стручно веће за природне и друштвене науке	• Формирање секција, дијагностиковање и планирање група • Општа физичка припрема • Вежбе снаге, вежбе брзине • Вежбе основне издржљивости • Технике вођења лопте • Техника (и објашњење уз практични приказ) • Техника дриблинга • Техника додавања • Техника додавања у кретању • Техника додавања у нападу • Техника додавања у одбрани • Техника шутирања • Вежбе снаге и издржљивости • Општа физичка припрема • Провера физичке спретности • Провера физичке окретности • Техника шутирања са различитих позиција • Техника различитих шутева(центар, бек, шпиц, крило...) • Тактика игре • Тактика игре при дриблингу • Тактика игре при скоку • Тактика игре код шутирања • Тактика игре у одбрани • Тактика игре у нападу • Индивидуална тактика • Групна тактика • Тимска тактика у одбрани • Тимска тактика у нападу • Игра на два гола • Одељенска такмичења • Такмичења између средњих школа
---------------------------------	---	--

Секција за одбојку	Стручно веће за природне и друштвене науке	• Формирање секција, дијагностиковање и планирање група • Општа физичка припрема • Вежбе снаге, вежбе брзине • Вежбе основне издржљивости • Техника прстију • Техника прсти и ударци у зид • Техника прсти и рад у пару • Техника (и објашњење уз практични приказ) • Техника сервиса одоздо • Техника сервиса одозго • Флоп сервис • Техника додавања у нападу • Техника додавања у одбрани • Техника чекића • Техника чекића у пару • Техника прсти, чекић, сервис • Техника прсти, чекић, сервис, у пару • Техника прсти, чекић, сервис , рад са три ученика • Сервис са 3 корака • Сервис са 5 корака • Тактика игре • Тактика игре при сервису • Тактика игре преко центра • Тактика игре кувањем • Тактика игре у одбрани • Тактика игре у нападу • Тактика са блоком • Тактика двојни блок • Тактика у тројном блоку • Тактика са дијагоналом и паралелом • Игра • Одељенска такмичења • Такмичења између средњих школа
----------------------------------	---	--

Секција за атлетику	Стручно веће за природне и друштвене науке	• Формирање секција, дијагностиковање и планирање група • Општа физичка припрема • Вежбе снаге, вежбе брзине, спец. вежбе са и без реквизита • Вежбе основне издржљивости • Елементарне игре • Вежбе ранотеже, скокови, прескок • Вежбе окретности на тлу • Полигони, вежбе издржљивости кроз елементе технике • Техничка припрема • Основни став и основно кретање - трчање • Основни ставови и основно кретања , трчање и скакање • Техника залета корацима, промене смера кретања из основног и брзог трчања • Промена смера кретања и основног кретања заустављање, скокови • Одскоци и приземљења • ставови у трчању • Ниски старт и трчање • Општа физичка припрема • Високи старт и трчање • Трчање преко препона • Трчање у кривини • Брзо трчање –техника • Физичка припрема, • Трчање на кратке стазе • Трчање на дуге стазе • Скок у даљ • Бацање кугле • Бацање копља, кладива-техника • Скок у вис • Тактика у трчању • Тактика распореда снаге • Технике дасања при трчању • Технике дасања код бацања • Технике дасања код скакања • Кондициони час • Штафета у трчању у различитим дисциплинама • Штафета у трчању и примопредаја • Одељенска такмичења • Такмичења ученика средњих школа на нивоу општине
-----------------------------------	---	---

Секција за стрелаштво	Стручно веће за природне и друштвене науке	• Формирање секција, планирање секција и група • Општа физичка припрема • Вежбе снаге и брзине • Специјалне вежбе дасања • Вежбе дасања са пушком или пиштољем • Вежбе дасања без пушке или пиштоља (у стојећем ставу) • Основни ставови • Стојећи став • Лежећи став • Ритам рада у ставовима • Ритам дасања у различитим ставовима • Основна правила ставова • Научити све о реквизиту • Руковање реквизитом • Склапање и расклапање реквизита • Склапање и намештање муниције • Држање реквизита • Држање и дасање са реквизитом • Пуцање • Пуцање и дасање кроз фазу пуцања • Фазе стрелаштва • Фаза доласка на терен и концентрација • Концентрација пре пуцања и за време пуцања • Припрема за пуцање • Пуцање тј. Вежбање гађања • Гађање у мету • Гађање у мету • Вежбе опште физичке припреме • Вежбе издржљивости • Вежбе дасања • Вежбе пуцања • Вежбе концентрације • Гађање у мету • Такмичење по групама и категоријама
---	---	--

Секција за стони тенис	Стручно веће за природне и друштвене науке	• Формирање секција, планирање секција и група • Општа физичка припрема • Вежбе снаге и брзине • Специјалне вежбе са рекетом и без • Гађање мете • Пребацивање преко мреже • Вежбе пребацивања лоптице • Вежбе окретности и спретности • Кретање ка лоптици • Кретање уназад и са стране • Кретања (сва) • Вежбе ударања лоптице и различити начини • Промена смера кретања, заустављања и скокови • Техника залета корацима • Брзинско кретање • Сва кретања • Општа физичка припрема • Основне технике блокирања • Основне технике финтирања ка лоптици • Повезивање елемената технике без лоптице • Повезивање елемената технике са лоптицом • Ударци и брзине кретања лоптице • Правци кретања лоптице при ударцу • Увежбавање научене технике • Игра – појединачно • Технички елементи у нападу • Технички елементи у одбрани • Повезивање технике напада и одбране • Игра-појединачно • Игра-одељенска такмичења • Игра,увежбавање • Игра – школска такмичења
--------------------------------------	---	--

Плесна секција	Стручно веће за природне и друштвене науке	● Формирање секција, група ● Општа физичка припремљеност ● Вежбе снаге ● Вежбе окретности ● Елементарне игре ● Вежбе равнотеже, скокови ● Техника игре ● Основни покрети ● Држање тела ● Кораци (основни и са поскоком) ● Кораци (окрети и специјални) ● Игра ● Жикино коло-кораци ● Жикино коло са кореографијом ● Жикино коло-игра ● Моравац-кораци ● Моравац са кореографијом ● Моравац –игра ● Ужичко коло-кораци ● Ужичко коло са кореографијом ● Ужичко коло –игра ● Влашко коло-кораци ● Влашко коло са кореографијом ● Влашко коло –игра ● Обрада свих кола са кореографијом ● Енглески валцер-кораци ● Енглески валцер са кореографијом ● Енглески валцер –игра ● Пингвин коло-кораци, игра ● Бечки валцер-кораци ● Бечки валцер са кореографијом ● Бечки валцер –игра ● Чачача-кораци ● Чачача-кореографија ● Обрада свих кола и валцера ● Игра
------------------------------	---	--

Психолошка секција	Стручно веће за природне и друштвене науке	● Формирање психолошке секције, упознавање чланова и договор о начину рада ● Ко сам ја? – упознавање личности, интересовања, вредности и способности ● Самопоуздање и слика о себи – како настаје и како се развија ● Емоције и емоционална писменост – препознавање, разумевање и изражавање емоција – ● Стрес код средњошколаца и начини превладавања стреса ● Психологија комуникације – вербална и невербална комуникација ● Асертивна комуникација и постављање личних граница ● Конфликти међу вршњацима и вештине решавања конфликта ● Психологија друштвених мрежа – утицај инфлуенсера, лајкова и алгоритама ● Ментално здравље младих – митови, предрасуде и начини тражења помоћи ● Психологија љубави и пријатељства – здрави и нездрави односи ● Психологија потрошача – зашто купујемо оно што купујемо? ● Реклама и психологија убеђивања – како маркетинг утиче на наше одлуке ● Психологија доношења одлука и честе грешке у размишљању ● Тимски рад и лидерство – улоге у групи и сарадња ● Психологија успеха – мотивација, навике и постављање циљева ● Избор занимања и професионални развој – упознавање са личним потенцијалима и планирање каријере ● Осмишљавање и реализација мини-пројекта или вршњачке радионице ● Евалуација рада секције и планирање активности за наредну школску годину
----------------------------------	---	---

Програм каријерног вођења и саветовања

Програм каријерног вођења и саветовања је урадио Тим за КВиС на основу новог Правилника о стандардима услуга каријерног вођења и саветовања ("Сл. гласник РС", број 43/2019.) који обухвата информисање, саветовање, вођење и доношење одлука о професији код ученика.

Циљ стандарда услуга, односно Програма, јесте да помогне младим људима да разумеју и интерпретирају информације о свету рада и будућој каријери, да могу да разјасне недоумице које имају у погледу професија или послова, да разумеју своје способности и дефинишу своје ставове у погледу понуђених или жељених избора.

Стандарди су оријентисани ка исходима тако да Каријерно вођење и саветовање треба да пружи подршку младима да боље разумеју себе и своје потребе, да превазиђу могуће баријере у погледу учења и доносе одлуке о свом будућем професионалном животу.

Програм каријерног вођења и саветовања намењен је свим ученицима па и онима из осетљивих друштвених група уз уважавање специфичности које важе за ове групације младих.

Циљна група: Стандарди програма каријерног вођења и саветовања односе се на ученике узраста од 15 до 18 година.

Тим за КВиС ће се у Програму бавити стандардима који су примерени образовно-васпитним установама а то су пре свега **Стандарди вештина управљања каријером.**

Области	Активности	Носиоци	Време реализације	Исходи
Откривање и разумевање себе	Испитивање интересовања ученика о наставку школовања или ттражењу посла	Одељењски старешина, педагог школе	Прво тромесечје	Ученици имају став о сопственој професионалној Будућности.
	Радионица на тему технике SWOT анализе	Педагог, чланови Тима за КВиС	Децембар, јануар	Ученици препознају своје јаке стране и приоритетне области за даљи лични и професионални развој.
	Индивидуални саветодавни рад са ученицима	Педагог, наставник психологије	Током године	Ученик је способан да разуме значај континуираног рада на себи у циљу подизања самопоуздања.
	Распоређивање ученика за учење кроз рад у складу са Правилником који уређује распоређивање ученика за учење кроз рад	Тим за КВиС, послодавци	Септембар и октобар сваке школске године	Разуме значај сопствених карактеристика за професионални развој. Идентификује знања и вештине стечене кроз образовање и радно искуство.
	Радионице на тему: Играње улога – представљање послодавцу, симулирање интервјуа за	Наставници грађанског васпитања, чланови Тима за КВиС	Март, април	Ученици процењују ниво развијености сопствених карактеристика и лични развој у

	посао			односу на захтеве каријерних опција.
	Обавештавање ученика преко огласних табли и преко школских мејл адреса	Педагог, Одељењске старешине	Током школске године	
	Радионице на тему: писање CV-ја и мотивационог писма	Наставници грађанског васпитања, чланови Тима за КВиС	Март, април	
Сагледавање могућности света образовања и света рада	Оспособљавање ученика за активно и континуирано информисање о образовним и каријерним могућностима	Педагог, чланови Тима за КВиС, одељењске старешине	Током године	Ученици увиђају значај информисања о променама у свету образовања и на тржишту Рада.
	Организовање предавања у сарадњи са социјалним партнерима	Предавачи социјални партнери	У току првог полугодишта	Ученици имају јаснију слику о одређеним занимањима.
	Организовање стручних посета, волонтирања и ангажовања на практичној настави	Координатор практичне наставе, Канцеларија за младе, чланови Тима за КВиС	Током године	Ученици сагледавају могућности за учење и запошљавање кроз сусрете са представницима света рада и образовања.
	Сарадња са Националном службом за запошљавање; тестирање и процена способности и компетенција	Представници Националне службе за запошљавање	У време зимског распуста ученика	Ученици добијају смернице и препоруке за будућу професију на основу сопствених ресурса и потенцијала.
	Развијање мреже спољних сарадника и организација,	Педагог, чланови Тима за КВиС, Координатор практичне	континуирано током године	Бира информације, узимајући у обзир сопствене карактеристике и

	ради бољег усмеравања ученика	наставе, одељењске старешине		припритете даљег развоја.
	Аплицирање на конкурсе које држава и ресорна министарства расписују везано за учење кроз рад	Педагог, чланови Тима за КВиС, Координатор практичне наставе.	континуирано током године	Познаје различите видове информисања о каријерним и образовним могућностима.
Креирање каријере	Обавештавање ученика о учешћу на стварним и вирелним посетама Сајмова запошљавања; Организоване посете осталим Сајмовима	Одељењске старешине, предметни наставници струке, педагог	У другом полугодишту	Ученици унапређују сопствена професионална знања и искуства као и стицања нових.
	Радионица на тему SMART методе	Педагог, Тим за КВиС	У другом полугодишту	Ученици ће имати јаснију слику о остварљивости циљева које су поставили себи на основу питања које пружа ова метода.
	Усмеравање ученика на бесплатне обуке, курсеве, семинаре и вебинаре које пружа неформално образовање.	Педагог, Тим за КВиС, Канцеларија за младе, ГГ "Кокоро"	Током године	Ученици препознају различите прилике за учење ради остваривања сопствених каријерних циљева.

Програм заштите животне средине

Значај заштите животне средине	Циљеви еколошког програма	Задаци еколошког програма
Савремено друштво се суочава са глобалним еколошким кризама које захтевају хитан прелазак на одрживе моделе живљења и привређивања. Као кључна васпитно-образовна установа, средња стручна школа има обавезу да код младих људи развије еколошку свест, моралну одговорност и критичко мишљење према сопственом окружењу. Кроз овај програм, ученици престају да буду пасивни посматрачи деградације природе и постају активни носиоци друштвених промена, способни да доносе одлуке које усклађују економски развој са очувањем биосфере. Традиционално посматрање заштите животне средине као чисто биолошке или општекултурне теме више није довољно за потребе савременог тржишта рада. Значај овог програма лежи у његовој интегративној функцији – он повезује општа еколошка начела са конкретним стручним предметима и практичном наставом. Ученици се оспособљавају да унутар свог будућег занимања препознају изворе загађења, предвиде еколошке ризике и примене мере превенције. Тиме еколошка писменост постаје саставни део њихове професионалне компетенције.	1. Општи (васпитно-образовни) циљеви школе Ови циљеви су усмерени на дугорочни развој личности ученика и еколошке културе установе: Интеграција еколошких садржаја у наставни процес: Систематско проучавање тема из области заштите животне средине кроз редовну наставу (општеобразовне и стручне предмете), ваннаставне активности и секције. Развијање еколошке свести и одговорности: Формирање вредносних ставова код ученика и запослених о важности очувања природе, одрживог развоја и последицама људског деловања на екосистем. Трансформација школе у „Зелену школу”: Успостављање еколошки одрживог модела управљања школском зградом и двориштем кроз рационално коришћење ресурса и смањење отпада. Промоција активног грађанског активизма: Подстицање ученика на покретање и учешће у локалним еколошким акцијама, пројектима и хуманитарно-еколошким кампањама.	1.Организационо-институционални задаци Ови задаци постављају инфраструктуру и правни оквир за спровођење програма унутар школе: Формирање Еко-одбора школе: Именовање тима који чине координатор (наставник), представници Ученичког парламента, управе школе, родитеља и локалне заједнице. Израда Еко-кодекса школе: Креирање и јавно истицање кратког правилника еколошког понашања који је обавезујући за све ученике, наставнике и помоћно особље. Уврштавање програма у Годишњи план рада: Интегрисање еколошких активности у званични календар рада школе и распореде наставних и ваннаставних активности. 2. Образовно-васпитни задаци (Курикулум и настава) Ови задаци се односе на директан рад са ученицима кроз стицање знања:

Четврта индустријска револуција и глобални прелазак на „зелену економију” диктирају нове захтеве на тржишту рада. Предузећа и индустрије све више траже кадрове који поседују знања о: енергетској ефикасности и обновљивим изворима енергије, концепту циркуларне економије (смањење отпада и поновна употреба ресурса), Међународним стандардима заштите животне средине (нпр. ISO 14001). Увођењем овог програма, школа директно подиже конкурентност својих ученика на тржишту рада, припремајући их за послове будућности и омогућавајући им лакше запошљавање како у домаћим, тако и у међународним компанијама које послују по принципима одрживости. У стручним школама, практичан рад често укључује руковање машинама, алатима, хемијским супстанцама или специфичним материјалима. Значај програма се огледа и у директном доприносу безбедности и здрављу ученика. Он пружа теоријску и практичну основу за: правилно складиштење и третман опасног, индустријског и комуналног отпада који настаје у	2. Специфични (оперативни) циљеви по сегментима школског живота А) Управљање отпадом и циркуларна економија у школи Увођење примарне селекције отпада: Постављање наменских канти за разврставање отпада (папир, пластика, чепови, електронски отпад) у учионицама, ходницима и зборницима. Редукција једнократне пластике: Смањење употребе пластичних чаша, флашица и кеса унутар школе и мотивација ученика за коришћење трајних бочица за воду. Еколошко управљање ресурсима у настави: Смањење потрошње папира кроз дигитализацију наставних материјала и правилно одлагање тонера и покварене школске опреме. Б) Енергетска ефикасност и очување ресурса Рационализација потрошње електричне енергије: Едукација ученика и дежурних одељења о обавезном гашењу светала, рачунара и пројектора након завршетка наставе. Штедња воде: Контрола исправности санитарних уређаја у школи и развијање навике код ученика о наменском и штедљивом коришћењу воде. Праћење „Еколошког отиска” школе: Укључивање ученика у анализу потрошње енергената у	Планирање интердисциплинарних садржаја: Задуживање Стручних већа да у своје глобалне и оперативне планове уврсте еколошке теме (нпр. кроз биологију, хемију, географију, али и стручне предмете). Реализација стручних модула: Анализа еколошког утицаја конкретних профила средње стручне школе кроз практичну наставу (нпр. правилно одлагање уља у машинским радионицама или е-отпада у ИТ сектору). Организација предавања и трибина: Довођење спољних стручњака, лекара, еколога и представника локалних еко-удружења за држање тематских предавања ученицима. 3. Практични оперативни задаци (Еко-менаџмент школе) Ови задаци се тичу конкретног одржавања и унапређења школске средине: Успостављање система за рециклажу: Набавка и постављање сетова канти за селективно одлагање отпада (папир,
---	---	--

школским радионицама и лабораторијама, правилно реаговање у ванредним ситуацијама (еколошки акциденти, изливање штетних материја, пожари), развијање свести о утицају радне средине на здравље појединца и колектива. Програм не развија само технолошка знања, већ и систем вредности заснован на емпатији према живом свету и бризи за будуће генерације. Развијањем еколошке етике код средњошколаца сузбија се конзумеристички менталитет и подстиче одговорно управљање локалним ресурсима (вода, ваздух, земљиште). Школа кроз овај програм постаје центар еколошке културе у локалној заједници, где ученици кроз пројекте, акције уређења и трибине јавно заступају принципе одрживог развоја.	школи и предлагање мера за термоизолацију или увођење штедљиве LED расвете. В) Уређење еко-простора (Школска средина и двориште) Естетско и еколошко уређење школског дворишта: Организовање редовних акција чишћења, садње дрвећа, живе оgrade и сезонског цвећа. Формирање „Учионице на отвореном“: Креирање зеленог кутка у дворишту који ће се користити за реализацију наставе, предавања и еколошких радионица у природи. Очување микро-биодиверзитета: Постављање кућица за птице и инсекте у школском парку као практичног наставног средства за биологију и екологију. Г) Ваннаставне активности, заједница и партнерства Формирање и рад „Еко-патроле“ (Еко-одбора): Оснивање ученичког тела које ће контролисати хигијену, гашење светла и сортирање отпада током одмора. Обележавање Еко-календара: Организација тематских дана, квизова, изложби и трибина поводом важних датума (нпр. Дан плаете Земље – 22. април, Дан заштите животне средине – 5. јун, Дан енергетске ефикасности – 5. март). Повезивање са локалном заједницом: Сарадња са локалним комуналним предузећима, невладиним организацијама и стручњацима	пластика, лименке) у свим ходницима и учионицама. Спровођење мера штедње ресурса: Постављање визуелних подсетника (налепница) изнад прекидача и славина са порукама за уштеду струје и воде; увођење обавезе гашења технике након наставе. Адекватно управљање опасним отпадом: Дефинисање јасних процедура за безбедно прикупљање и предају овлашћеним оператерима хемикалија из лабораторија, тонера, батерија и флуоресцентних цеви. 4. Задаци уређења простора и заштите природе Активности усмерене на физичко окружење у коме ученици бораве: Редовно одржавање и озелењавање дворишта: Организација најмање две велике акције годишње (јесења и пролећна) за садњу дрвећа, уређење травњака и чишћење школског круга. Изградња еколошких садржаја у дворишту: Постављање компостера за органски отпад из школске кухиње, прављење
---	--	--

Економско - трговинска школа Бор

	ради реализације заједничких акција чишћења или предавања.	учионице на отвореном и постављање еколошких парковских клупа. 5. Ваннаставне активности и сарадња са заједницом Задаци који излазе ван оквира учионице и повезују школу са окружењем: Формирање Вршњачке еко-патроле: Оспособљавање групе ученика која ће током великих одмора контролисати како се одлаже отпад и упозоравати на несавесно понашање. Спровођење хуманитарно-еколошких акција: Континуирано учешће у националним и локалним акцијама попут „Чеп за хендикеп”, сакупљања старог папира или чишћења локалних паркова и речних обала. Обележавање датума из Еко-календара: Задавање обавезе сваком разреду или секцији да припреми пано, презентацију или квиз за најмање један еколошки датум (нпр. 22. април – Дан планете Земље).
--	---	---

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Овај програм обухвата активности усмерене на јачање или развој еколошке свести, као и очување природних ресурса:

1. Обележавање значајних еколошких датума (Дана планете земље, Дани туризма, Светски дан вода, Светски дан шума, Светски дан здраве хране...)
2. Посета Природњачком музеју уз актуелна предавања (у Београду) и Сајму Туризма
3. Набавку стручне литературе,
4. Неговање, одржавање и по потреби обнављање школског зеленила, сређивање школског дворишта,
5. Предавање из области заштите и унапређења животне средине (загађивање и заштита хране, шумских плодова, проблеми отпадног материјала, примена секундарних сировина уз ангажовање предавача),
6. Сарадња са Заводом за заштиту здравља,
7. Сарадња са Друштвом младих истраживача,
8. Промовисање здравих стилова живота,
9. Обележавање светског дана заштите животне средине 6.јун
10. Опремање зидних новина са темама очувања и заштите човекове средине,
11. Излети - природни резервати , обилазак зоолошког врта
12. Стручна екскурзија ученика пејзажне архитектуре

Напомена: Одређени садржаји еколошког програма се већ остварују кроз наставне и ваннаставне активности (кроз градива биологије, хемије, географије, физике, еколошке секције, кроз заједничке теме и активности природних и друштвених наука).

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања и програм заштите од дискриминације

Програмом се прецизирају улоге и одговорности свих субјеката укључених у живот и рад Школе. На основу Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље злостављање и занемаривање у образовно-васпитним установама као и Правилником поступања у случају дискриминације, Школа формира **Тим** за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, који чине: директор, педагог, секретар, наставници, представник ученика и представник родитеља.

Програм за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања у даљем тексту Програм заштите у Школи је такође саставни део Годишњег плана рада Школе.

Програмом заштите, дефинисане су превентивне активности, као и кораци и процедуре у поступању и заштити од дискриминације и насиља. Такође је дефинисано шта се сматра насиљем, као и које све врсте и облике обухвата.

ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА

Свако насиље и дискриминација у школи се може спречити у атмосфери која:

1. развија и негује културу понашања свих актера живота и рада школе;
2. не толерише насиље и дискриминацију и не ћути о њему;
3. развија свест и одговорност свих о заштити и безбедности;
4. обавезује на поступање све актере живота школе који имају сазнање о насиљу или било какву сумњу у вршењу дискриминације.

Програмом заштите су дефинисане превентивне активности, као и кораци и процедуре у поступању у заштити од дискриминације и насиља. Такође је дефинисано шта се сматра насиљем, као и које све врсте и облике обухвата као и дискриминација.

Насиље

Дефинише се као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавања здравља, развоја и достојанства ученика а такође и свих запослених.

Дискриминација

Правилник о ближим критеријумима за препознавање облика дискриминације од стране детета, запосленог, ученика или трећег лица у установи образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 22/2016.), у Члану 25 каже:

"Сви учесници у образовном и васпитном процесу дужни су да поштују забрану дискриминације у образовању и васпитању утврђену законом и овим правилником, те

да се у образовном и васпитном процесу уздрже од свих аката чињења или нечињења којим могу да доведу до кршења забране дискриминације.

Запослени, директор и трећа лица имају обавезу да препознају и надлежним државним органима пријаве све случајеве дискриминације као и да предузму све друге радње и мере прописане законом."

Дискриминацију у образовању можемо дефинисати као **свако неоправдано, неједнако или неповољно поступање према ученицима или запосленима, засновано на личним својствима** (као што су пол, национална или верска припадност, социјално порекло, здравствено стање, инвалидитет, изглед, имовинско стање и сл.), а које доводи до тога да неко има мање права, могућности или бива издвојен из заједнице.

Најчешћи облици дискриминације у школама:

- **Вербална дискриминација** – омаловажавање, исмевање, вређање на основу различитости.
- **Социјална дискриминација** – издвајање или изолација деце због сиромаштва, породичног статуса или социјалног порекла.
- **Етничка и верска дискриминација** – негативно поступање према ученицима због њихове националне или верске припадности.
- **Родна дискриминација** – неједнако поступање према дечацима и девојчицама или према ученицима различите сексуалне оријентације /родног идентитета.
- **Дискриминација ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом** – занемаривање њихових потреба, неукључивање у активности или не пружање подршке.
- **Дискриминација због изгледа или физичких карактеристика** – нпр. Исмевање због тежине, висине, начина одевања, менталног или физичког здравља.

Разлика између насиља и дискриминације

- **Насиље** је сваки облик понашања којим једна особа наноси штету другој – физичку, емоционалну, социјалну или дигиталну. Оно може бити појединачно, тренутно и не мора имати везе са личним својствима жртве.
- **Дискриминација** је систематско или поновљено неједнако поступање према некоме *због његових личних карактеристика*. Она често има дубље корене у предрасудама и стереотипима.
- **Сва дискриминација може бити облик насиља, али није свако насиље дискриминација.**

Матрица / дискриминација

Тим за заштиту од насиља, дискриминације, злостављања и занемаривања је саставио Матрицу за праћење понашања ученика у сврху превенције и препознавања дискриминације међу ученицима. Матрица има своје додатно упутство за коришћење у

којој стоји сврха, односно намена, када и како се матрица попуњава, коме се предаје и ко чува матрице.

СПОЉАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА

Спољашњу заштитну мрежу чине следеће институције:

1. Центар за социјални рад
2. Центар за заштиту жртава трговине људима
3. Полицијска управа / Тужилаштво
4. Платформа "Чувам те" у организацији Министарства просвете
5. Дом здравља
6. Канцеларија за младе
7. Дневни боравак за младе са проблемима "Кокоро"
8. Градска управа – сектор за образовање
9. Спортски савез у Бору
1. Центар за културу и библиотека
2. Школска управа Зајечар

Циљ сарадње : стручна помоћ, подршка и сарадња у решавању проблема и задовољавање културних и спортских потреба ученика.

УНУТРАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА

Унутрашњу заштитну мрежу чине сви запослени и ученици школе.

Школа је прописала улоге и одговорности запослених и ученика у школи. На видним местима у школи истакнута су имена чланова Тима за заштиту од насиља као и кораци деловања у случају дешавања насиља. Поред тога истакнути су важни бројеви телефона и информације о платформи "Чувам те".

Случајеве насиља у школи поред Тима за заштиту разматрају и дају мишљење у зависности од нивоа насиља, следећи органи: Парламент ученика, Савет родитеља, Наставничко веће и Школски одбор. Школа је у обавези да пријави и објави на платформи "Чувам те" трећи ниво било ког облика насиља.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ

Програм заштите од дискриминације и насиља има као општи циљ да наша школа буде безбедно и подстицајно место чиме се остварује право сваког детета да буде заштићено од свих облика насиља. Такође важи и за запослене да је Установа дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да запослени трпи насиље од стране ученика, родитеља или трећег лица. Ово се постиже применом мера и програма **превенције**, ради стварања безбеднесредине, и мера **интервенције** у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање изанемаривање.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ: Превентивне активности	Носиоци, одговорна лица	Временска динамика
1. Начини на који се превентивне мере и активности уграђују у свакодневни живот и рад установе <u>Ученици, Одељењске заједнице и Парламент ученика:</u> Почетак школске године ће бити организован по уобичајеном моделу наставе. Ученици ће и даље имати своје платформе са Гугл учионицама, које ће као и до сада служити у информативно– образовне сврхе. - Ученицима првацима ће добродошлицу пожелети директор и педагог након интонирања химне "Боже правде". - На часовима одељењске заједнице ученици I разреда ће бити упознати са Правилником о протоколу поступања у случају дешавања насиља; са врстама насиља и ризичног понашања адолесцената; - Такође ученицима ће се посебна пажња обратити на насиље које се може десити злоупотребом информационих технологија или тзв. дигиталног насиља услед створених прилика у окружењу. - Ученицима се јасно ставља до знања да се насиље не толерише као ни дискриминација по било ком питању, да се о насиљу не ћути, већ да се сваки облик насиља или сазнање о истом –пријави; - Ученицима ће бити представљена презентација о Трговини људима на часовима одељењске заједнице, посебно ученицима првацима; - За ученике ће бити организована предавања, радионице, слање прикладног материјала на мејл адресе ученика, одржавање спортских такмичења, учешће у пројектима и волонтерским акцијама, хуманитарним акцијама, колективним посетама културним институцијама а свакако ће се обавити обележавање значајних датума, подстицање и похваљивање ученика у примерима добре праксе на огласној табли и преко Књиге обавештења;	Тим за заштиту, Одељењске старешине, предметни наставници, Парламент ученика	Септембар, октобар Током године

<u>Стручни органи, тела и тимови</u> • Информисање стручних органа првенствено Наставничког већа, Педагошког колегијума, Парламента ученика и др. одвијаће се уживо и постављањем писаног материјала на платформу "Наставничке учионице". • Извештавање о реализованим превентивним активностима; Извештавање о интервентним ситуацијама и предузетим мерама, учесталости, врсти инцидентних ситуација; <u>Родитељи</u> • Упознавање родитеља – поготово родитеља ученика првог разреда о могућностима коришћења Националне платформе "Чувам те", важним информацијама и бројева телефона; • Упознавање родитеља ученика првог разреда са Правилником о протоколу поступања у случају дешавања насиља, занемаривања и злостављања; Извештавање о предузетим превентивним и интервентним мерама у случају дешавања насиља; Укључивање родитеља у акције и пројекте школе који промовишу толеранцију и демократске вредности; Саветодавни рад у оквиру интервентних активности у Плану заштите било родитеља ученика у улози жртве или починиоца.	Тим за заштиту Педагог, Директор, Одељењске старешине и остали наставници Одељењске старешине на родитељским састанцима; Директор на седницама Савета родитеља; Педагог у индивидуалним разговорима	Септембар, Октобар Септембар, током године
2. Стручно усавршавање запослених • Предавања, трибине, семинари од стране других институција и представника социјалних партнера уколико буду организована. • Интерна стручна усавршавања у школи кроз предавања, презентације; информације о стању безбедности. • Информисање запослених преко стручних органа и онлајн комуникација, вебинара.	Социјални партнери Тим за заштиту Тим за СУ	Током године
3. Начин информисања о обавезама и одговорностима • Онлајн информисање дигиталном комуникацијом, слањем дописа, правилника, упутстава о мерама заштите родитеља и запослених; • Огласна табла за ученике и родитеље са шематским приказом корака, поступака у случају дојаве или дешавања насиља; Транспарентност и доступност документа чланова Тима за заштиту са видљивим именима и презименима чланова; Огласна табла за наставнике; Књига обавештења; Школске друштвене мреже; Сајт школе; Часови одељењских старешина и др.	Директор, Одељењске старешине Педагог Тим за заштиту	Током године
4. Подстицање и оспособљавање ученика за активно учествовање у раду ОЗ, ПУ, ШО и стручних органа установе	Одељењске старешине	

- Упознавање са правима и обавезама ученика, са садржајем рада одељењске заједнице, Парламента ученика, Школског одбора и осталих стручних органа у којима су укључени ученици; - Подстицање и оснаживање ученика за њихово активно укључивање и рад у наведеним органима школе.	Педагог Координатори тимова	Током године
5. Садржаји и начини за појачан васпитни рад, ради развијања самоодговорног и друштвено одговорног понашања - Појачан васпитни рад се одвија паралелно са одељењском заједницом кроз колективни разговор, радионице, предавања и индивидуални разговори са појединцима на тему стреса, конфликта, толеранције и вештине комуникације; - Уз појачан васпитни рад укључене су активности друштвено-корисног рада као мера у односу на облик и ниво насиља.	Одељењске старешине Педагог Чланови Тима	Током године
6. Поступци за рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања Анализа породичне ситуације; саветодавни рад након уочене потребе; часови ОЗ; посматрање понашања ученика на часовима и одморима; упитници са којима се испитује однос са вршњацима, односи у породици, толерантност на насиље; разговори са родитељима, Матрица за праћење понашања ученика.	Одељењске старешине, Педагог, Предметни наставници	Прво полугодиште
7. Начини реаговања на насиље, злостављање и занемаривање, улоге и одговорности и поступање у интервенцији када постоји сумња или се оно догађа Сви предузети кораци и активности у току дешавања или сазнања о дешавању насиља су детаљно описани у делу овог Програма под називом Интервентне активности.	Сви запослени у школи Педагог Чланови Тима	Током године
8. Облици и садржаји рада са свим ученицима, онима који трпе, чине или су сведоци насиља, злостављања и занемаривања Колективни разговори у ОЗ у виду појачаног васпитног рада; индивидуални разговори са актерима насиља у виду појачаног васпитног рада; прављење Плана заштите за све актере у насиљу.	Одељењске старешине Педагог Чланови Тима	Током године
9. Начини, облици и садржаји сарадње са породицом, јединицом локалне самоуправе, надлежном јединицом полиције, центром за социјални рад, здравственом службом, правосудним органима Индивидуални разговори са родитељима укључујући по потреби и остале чланове породице;	Директор Секретар Координатор Тима	По потреби

Телефонски разговори, писана кореспонденција, консултације, разговори, састанци, округли столови, конференције случаја, подршка и сарадња са осталим институцијама спољашње мреже.		
10. Начини праћења, вредновања и извештавања органа установе о остваривању и ефектима програма заштите - Тим за заштиту прати остваривање Програма заштите установе; - Евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања на другом и трећем нивоу; - Поставља детаљне информације о трећем нивоу насиља на платформу "Чувам те". - Прати остваривање конкретних планова заштите; - Укључује родитеље или друге законске заступнике у саветодавно –васпитни рад; - Тим подноси Извештај директору два пута годишње а директор даље извештава остале органе у школи.	Педагог Чланови Тима Директор	По потреби

Интервентне активности	Носиоци, одговорна лица	Временска динамика
Интервенцију у одговору на насиље, дискриминацију, злостављање и занемаривање чине мере и активности којима се оно зауставља, осигурава безбедност учесника (оних који трпе, чине или сведоче), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера. Свака особа која има сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању обавезна је да реагује или пријави насиље. Предвиђени кораци у интервентним активностима: - У случају сазнања или откривања насиља сваки запослени у установи у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ уколико процени да самостално не може да прекине насиље. - Смиривање ситуације подразумева обезбеђивање сигурности за ученика, раздвајање, разговор са актерима. - Информисање родитеља или других законских заступника о дешавањима по питању насиља; - Прикупљање информација о догађају; узимање изјава од ученика у складу са одредбама Закона који уређује основе система образовања и васпитања.	Директор, Тим за заштиту, педагог,	У случају дешавања насиља

• У случају да је ученик или родитељ починилац насиља према запосленом, директор има обавезу да обавести родитеље или надлежне институције из спољашње мреже. • Окупљање чланова Тима у случајевима дешавања насиља, информисање о случају и договор о предузимању даљих корака према Правилнику о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, дискриминацију, злостављање и занемаривање; • Тим следи упутства из Правилника о протоколу и поступа према датим корацима; • У зависности од нивоа ризика/насиља, Тим обавештава директора школе и по потреби остале институције; • Тим је у сталном контакту са одељењским старешинама ризичних одељења и по питању првог и другог нивоа спроводи појачан васпитни рад са актерима насиља; • Одељењска заједница узима учешће у разматрању ситуације вршења насиља и износи своје мишљење; • Укључивање по потреби остале органе и институције као што су: Парламент ученика; Савет родитеља, Наставничко веће, Школска управа, Полицијска управа, Центар за социјални рад, Здравствени центар идр; • Тим такође прави План заштите за ученике и прати остваривање истих; • Заједно са одељењским старешинама чланови Тима учествују у саветодавном раду са родитељима ученика који су у насиљу са жртвама и починиоцима; • Прибављање мишљења од одељењске заједнице у процесу истраге у циљу објективног испитивања ситуације; • Тим дефинише процедуру примене заштитних мера, праћење, евидентирање и документовање интервентних активности. • Коришћење документације у јавне сврхе и руковање подацима је у складу са Законом.	одељењске старешине, запослени и по потреби остале институције	
--	---	--

ПРОГРАМ ОБАВЉАЊА ДРУШТВЕНО-КОРИСНОГ И ХУМАНИТАРНОГ РАДА У ШКОЛИ

Друштвено-користан рад има превентивну функцију и доприноси развијању емпатије, солидарности и сарадње, активизма, као и основних моралних вредности код ученика.

Сврха друштвено-корисног рада је, поред осталог, да ученици унапреде компетенције потребне за одговорно учешће у друштву, као и да буду оснажени да поштују и промовишу људска права.

У садржај плана се укључују ученици, запослени и родитељи, односно други законски заступници у сарадњи са локалном заједницом и другим установама.

Друштвено-користан рад је организован, да не угрожава психички и физички интегритет учесника, безбедност и њихово здравље.

Школа води рачуна, када се друштвено-корисни рад планира за ученика који наставу похађа по индивидуалном образовном плану узима се у обзир и мишљење Тима за инклузивно образовање.

У ситуацији када ученик изврши насиље или теже повреде обавеза ученика, и када се израђује Оперативни план заштите за ученика, Тим за заштиту у сарадњи са родитељима, одређује активности друштвено-корисног рада за ученика.

У ситуацијама лакше повреде обавеза ученика и првог нивоа вршњачког насиља када се планирају активности појачаног васпитног рада за ученика, одељенски старешина у сарадњи са родитељима одређује активности друштвено-корисног рада за ученика.

Родитељ је дужан да активно учествује у остваривању плана појачаног васпитног рада, као и реализацији друштвено-корисног рада.

Друштвено-користан рад се може реализовати у просторијама школе, у одељењу, разреду, самостално или уз подршку вршњака, родитеља или других запослених - под надзором одељењског старешине. Може се реализовати и ван просторија школе у сарадњи са надлежним Центром за социјални рад и другим релевантним установама.

У оквиру појачаног васпитног рада, приликом планирања активности друштвено-корисног рада потребно је да се узму у обзир особености ученика и врста повреде која је извршена. Такође активности морају бити примерене узрасту и у вези са учињеном повредом. Оне не смеју угрожавати достојанство, психички и физички интегритет ученика, не смеју утицати на безбедност и здравље ученика. Одабрана активност друштвено-корисног рада треба да има сврху развоја вредносног система и освешћавање поступка код извршиоца насиља.

ПРЕДЛОГ АКТИВНОСТИ ДРУШТВЕНО-КОРИСНОГ И ХУМАНИТАРНОГ РАДА

- Организовање хуманитарних акција: прикупљање новчаног прилога, играчака, донирање гардеробе; организовање спортских манифестација;
- Организовање хуманитарних акција за животиње: прикупљање прилога, волонтирање у азилу, акције храњења и удомљавања;
- Посете установама које се баве хуманитарним радом: домови за децу без родитељског старања, хранитељске породице, домови за стара лица, дневни боравци за децу са сметњама у развоју и инвалидитетом;
- Организовање еколошких акција – акција рециклаже у установи и у сарадњи са локалном заједницом ради подизања еколошке свести;
- Уређење простора школе или у локалној заједници: дворишта школе – чишћења снега, садње цвећа, постављање кућица за птице у дворишту школе или градском парку и др.
- Укључивање ученика у различите пројектне активности школе: око припреме простора, материјала; прављења промотивног материјала, прављења презентација на одређену тему;
- Укључивање ученика у организованим активностима школе: вршњачка подршка у учењу, подршка у припремама за завршни и матурски испит, допунска и додатна настава и др.
- Укључивање ученика у реализацији различитих активности школе у циљу превенције насиља и дискриминације (предавања, радионице..);
- Учешће и ангажовање ученика у активностима поводом обележавања значајних датума / дана током школске године.

Образац Плана обављања друштвено-корисног и хуманитарног рада

Активност	Временски период	Начин остваривања	Укључивање других институција	Праћење и извештавање

ПРОГРАМ ПОСТУПАЊА УСТАНОВЕ У КРИЗНИМ ДОГАЂАЈИМА

Циљ овог Програма је устројавање начина поступања у реаговању на кризни догађај, јачању отпорности школе, обезбеђивање ефикасне реакције и пружање заштите ученицима и запосленима који су били изложени кризном догађају на индиректан или директан начин, као и повратак школе у редован начин рада.

Кризни догађај је у већини случајева непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама. Тај догађај и његове последице могу проузроковати значајну штету особама које су непосредно или посредно изложене кризном догађају.

Кризни догађај карактерише број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, као и солидарност у сврху отклањања последица.

Кризни догађаји су:

- Природна смрт ученика;
- Покушај убиства и убиство ученика (у установи или ван ње);
- Покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње);
- Природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи;
- Саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадао ученик и/или запослени у установи;
- Нестанак ученика;
- Масовно тровање у простору установе;
- Дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу и слично;
- Талачка криза;
- Насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади);
- Техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање, испаравање отровних материја и пожар);
- Природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...);
- Епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа;
- Други кризни догађаји, у смислу овог правилника.

ПОСТУПАЊЕ ШКОЛЕ У СЛУЧАЈУ ДЕШАВАЊА КРИЗНОГ ДОГАЂАЈА

Директор школе руководи Тимом за кризне догађаје.

Рад тима активира се одмах након сазнавања школе да се десио кризни догађај, а најкасније у року од 24 сата.

Тим за кризне догађаје, поред послова из опште надлежности, обавља следеће задатке:

- прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа,
- успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите,
- сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције,
- благовремено информисање ученика, родитеља, запослених и медија о догађају,
- психосоцијална подршка ученицима и запосленима,
- израда и реализација плана рада школе у измењеним условима и стабилизација рада у школи,
- организација евентуалних комеморативних активности,
- праћење реализације планова и евалуација,
- вођење документације и извештавање.

Процена снага и капацитета установе за ефикасно реаговање на кризне догађаје

- Економско-трговинска школа у континуитету предузима различите, пре свега превентивне активности чији је циљ повећање безбедности ученика и запослених и важи за безбедну средину.
- Постојање правилника којима се регулише безбедност ученика и запослених.;
- У школи постоји уграђен видео надзор којим се прати улазак трећих лица.
- У сарадњи са Полицијском управом, у школи је ангажован школски полицајац који прати безбедност ученика у школској зради и дворишту, али и ближој околини школе (саобраћајнице, кафићи и сл.);
- Редовно се врши провера водоводних и електроинсталација, против пожарних апарата, хидрантске мреже и евентуални недостаци се благовремено отклањају;
- У ходнику школе је видном месту истакнут План евакуације ученика и запослених;
- Развијен систем дежурстава наставника;
- Развијен систем ефикасног информисања запослених, ученика и родитеља;
- Веома добра сарадња са медијима који се баве локалним информисањем;
- Спољашњу мрежу одликује квалитетна интерсекторска сарадња;
- Све просторије у школи (учионице, кабинети, тоалети и друге просторије) су означене са спољашње стране;
- Школа полаже рачуна на стручно усавршавање запослених ради јачања компетенција за пружање подршке ученицима и родитељима;

Поступање школе након кризног догађаја

Након реализације плана поступања у кризним догађајима, и успостављања стабилног стања у школи, Тим за кризне догађаје врши евалуацију спроведених активности и сачињава извештај. На основу евалуације плана реаговања у конкретним ситуацијама, Тим даље унапређује план поступања школе у кризним ситуацијама.

"Уколико је због кризног догађаја дошло до прекида или извођења наставе у измењеним условима, Тим за кризне догађаје у сарадњи са Педагошким колегијумом израђује посебан план даље реализације образовно-васпитног рада. Израђени план реализације усваја Наставничко веће, док Школски одбор доноси одлуку, а сагласност на план даје надлежна Школска управа".

Извештај о реализацији посебног плана а у вези са кризним догађајима, део је Годишњег извештаја о реализацији Плана заштите од насиља, злостављања и занемаривања.

Тим за кризне догађаје континуирано прати реаговања ученика и запослених и процењује потребу за даљом психосоцијалном подршком у сарадњи са спољашњом мрежом заштите. У зависности од догађаја, остаје у сталном контакту са породицама жртава, обележавање годишњица и слично.

Програм школског спорта

Ради развоја и практиковања здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности, школа у оквиру школског програма, поред наставе реализује и програм школског спорта.

Циљ школског спорта је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Школа у оквиру школског програма, поред наставе реализује и програм школског спорта. Школским спортом су обухваћени сви ученици кроз одељењска такмичења и припреме за такмичења. Школа обавља припреме и такмичења у складу са школским програмом.

Активности	Носиоци активности	Динамика
Учешће школских екипа у кошарци (мушка и женска) на такмичењима у организацији савеза за школски спорт- Бор	Професори физичког васпитања, ученици	Током школске године
Учешће школских екипа у одбојци (мушка и женска) на такмичењима у организацији савеза за школски спорт- Бор	Професори физичког васпитања, ученици	Током школске године
Учешће школских екипа у малом фудбалу (мушка и женска) на такмичењима у организацији савеза за школски спорт- Бор	Професори физичког васпитања, ученици	Током школске године
Учешће школских екипа у рукомету (мушка и женска) на такмичењима у организацији савеза за школски спорт- Бор	Професори физичког васпитања, ученици	Током школске године
Учешће појединачно на такмичењима (стрелаштво, стони тенис, атлетика, пливањ еџудо, карате) у организацији савеза за школски спорт - Бор	Професори физичког васпитања, ученици	Током школске године
Реализација традиционалног турнира у стоном тенису	Професори физичког васпитања, ученици	Октобар- Децембар
Реализација традиционалног турнира у кошарци, баскету и малом фудбалу	Професори физичког васпитања, ученици	Новембар-Март

Програм сарадње са локалном самоуправом

Циљ: Укључивање у локалну самоуправу и спровођење заједничких активности на планирању садржаја и начина сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развој школе.

Активности	Носиоци	Динамика
1. Сарадња са локалном самоуправом		
• израда Предлога финансијског плана • израда Финансијског плана и плана набавки • финансирање текућих расхода • капитално одржавање школе • планирање уписа у I разред • учешће локалне самоуправе у школским пројектима • учешће представника локалне самоуправе у манифестацијама које организује школа • ушеће школе у локалним манифестацијама • учешће представника локалне самоуправе у раду стручног актива за развојно планирање школе • учешће представника локалне самоуправе у раду тима за самовредновање • учешће представника локалне самоуправе у раду тима за обезбеђивање квалитета и развој установе	• финансијска служба општине, шеф рачуноводства школе, директор • финансијска служба општине, шеф рачуноводства школе, директор • финансијска служба општине • општинско веће, председник општине, финансијска служба општине, школа • одељење за друштвену делатност, чланови општинског већа, заједница за образовање школа • пројектни тим школе, директор, представници општине • представници локалне самоуправе и школа • представници школе	август децембар-јануар у току године новембар-децембар у току године у току године у току године
• Сарадња са јавним предузећима у локалној средини ✓ ЈКП „3.октобар“ Бор ✓ ЈКП Водовод ✓ ЈКП Топлана ✓ Одељење за планирање и развој	• директор и представници ЈКП	у току године

● Сарадња са Полицијском управом у Бору ✓ ангажовање школског полицајца ✓ учешће у спровођењу превентивних безбедносних активности ✓ провера безбедности услова за извођење излета и стручних посета ✓ сарадња са школским тимом за Заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и др.	● представници Полицијске управе, тим за заштиту	у континуитету током године у току године
2. Сарадња са институцијама културе у Бору (Народна библиотека, Центар за културу, Музеј рударства и металургије и др.)		
● реализација заједничких културних активности ● реализација програма културне и јавне делатности школе ● партнерство у школским пројектима	● представници и институција и представници школе (ученици, наставници и школски пројектни тим)	у току године
3. Сарадња са Туристичком организацијом Бор		
● заједничко учествовање на Сајму туризма и другим манифестацијама које организује Туристичка организација Бор ● реализација практичне наставе и наставе у блоку за образовне профиле туристичког смера ● партнерство у школским пројектима	● представници туристичке организације и ученици образовног профила туристички техничар и туристичко-хотелијерски техничар ● школски тим за рад на пројектима	у току године
4. Сарадња са Здравственим центром у Бору		
● организација систематских прегледа ученика ● Завод за јавно здравље и епидемиолошка служба ● организација предавања за ученике и наставнике из програма здравствене превенције ● организација санитарних прегледа ученика и наставника (кувар и трговац)	● лекари Здравственог центра, професор здравственог васпитања, педагог школе	према годишњем плану

акције добровољног давања крви (Институт за трансфузију крви Србије)		
5. Сарадња са привредним друштвима и установама		
- реализација наставе у блоку - донаторство	- економско-правне службе у привредним друштвима - туристичке агенције - судови - хотели - јавне установе у граду	према годишњем плану наставе у блоку
6. Сарадња са Националном службом за запошљавање		
- планирање уписа ученика у први разред - организација Сајма професионалне оријентације - обезбеђење потребног кадра за ангажовање у школи - заједничке активности у реализацији пројеката НСЗ, стручна пракса и сл.	представници НСЗ и школе	децембар април – мај по потреби по потреби
7. Сарадња са Спортским савезом града Бор		
- реализација програма школског спорта - организација спортских такмичења	наставници физичког васпитања и представници Спортског савеза	према годишњем плану школског спорта
8. Сарадња са медијим (РТВ Бор, електронски медији и др.)		

● праћење и промовисање школских активности ● презентација образовних профила за шк.2024/2025. годину ● представљање образовних програма ● обавештења о успесима на такмичењима ● праћење школских манифестација (приредбе, пројекти и сл.)	● представници медија и директор, наставници и ученици школе	према годишњем плану културних и јавних активности школе
9. Сарадња са Канцеларијом за младе Бор		
● волонтирање у акцијама које спроводи Канцеларија за младе	● Канцеларија за младе, наставници и ученици школе	у току године по потреби и расписаним конкурсима
10. Сарадња са локалним удружењима грађана и невладиним организацијама (Ресурс центар Бор, Кокоро, Зајечарска иницијатива и др.)		
● учешће у заједничким пројектима	● представници организација, ученици и наставници школе ● тим за рад на пројектима	у току године по потреби и расписаним конкурсима
11. Сарадња са Министарством одбране Републике Србије		
● организација факултативних обука	● представници Министарства одбране, одељењске старешине и ученици завршних разреда	март
12. Сарадња са Привредном комором Србије – одељење у Зајечару и послодавцима који су укључени у дуални систем образовања		
● информативни разговор послодаваца са ученицима и одабир ученика ● склапање уговора ● реализација учења кроз рад	● представник Привредне коморе ● представници послодаваца ● инструктори за рад ● организаторке практичне наставе ● директор школе	у току године

Програм сарадње са породицом

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно старатељима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења. Програми у области сарадње са породицом усмерени су на јачање родитељске компетенције и имају социо-едукативни и саветодавни карактер. Сарадња са породицом одвијаће се плански и систематски током целе године укључујући породице у планирању, реализацији и евалуацији сарадње. Да би се што боље одговорило потребама деце, породице и средине, сарадња ће се реализовати применом и комбинацијом различитих облика сарадње:

Партиципација родитеља у школи, тј. њихова укљученост у различите аспекте школског живота представља важну компоненту образовно-васпитног процеса и у непосредној је вези са квалитетом тог процеса. Партнерство породице и школе представља важан предуслов за адекватно подржавање и подстицање развоја детета, будући да је добробит детета централни интерес, како породице тако и школе.

Програмом сарадње са породицом, школа дефинише кроз области и садржаје, носиоце и облике сарадње са родитељима, односно старатељима ученика, који обухватају детаљно информисање, саветовање, укључивање у наставне, и остале активности школе и консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, организационих и финансијских питања, с циљем унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности васпитно-образовних утицаја.

ЦИЉЕВИ:

- Развијати партнерство у подршци породице током психосоцијалног развоја њиховог детета.
- Усклађивање породичних и школских очекивања од ученика.
- Информисање родитеља о превенцији ризичних понашања код адолесценат.
- Пружање подршке породици у процесу професионалног усмеравања ученика.

ЗАДАЦИ :

- Информисање родитеља о успеху и владању на свим класификационим периодима.
- Едукација родитеља о психолошким карактеристикама адолесцентског доба.
- Информисање родитеља о свим превентивним активностима против вршњачког насиља.
- Укључивање родитеља као присутне госте различитих профила у циљу представљања свог занимања ученицима завршних разреда (каријерно вођење).
- Саветодавни рад са породицама ученика у ризику од осипања, проблематичним понашањем или већим бројем изостанака.
- Остваривање позитивне интеракције наставник - родитељ,

ИСХОДИ:

- Родитељи препознају и правовремено реагују на промене у понашању своје деце.
- Ученици имају усклађену подршку школе и породице у учењу.
- Смањен је број неоправданих изостанака и дисциплинских прекршаја.
- Родитељи и ученици доносе зреле одлуке о наставку школовања.
- Повећано је поверење родитеља у комуникацији и сарадњи са школом.

Планиране активности са родитељима – старатељима

ОБЛАСТИ / САДРЖАЈИ	Облик сарадње
- Организовани родитељски састанак за све родитеље наших ученика; - Упознавање / подсећање родитеља на битне важеће правилнике; - Присуство наставника координатора практичне наставе у одељењима првог разреда заједно са одељењским старешином са комплетним информацијама за родитеље у вези са дуалним образовањем; - Избор чланова родитеља за Савет родитеља; - Упознавање родитеља са могућношћу коришћења Националне платформе "Чувам те";	Родитељски састанак
- Информисање родитеља о свим сегментима рада школе на седницама Савета родитеља а у складу са планом и програмом рада Савета;	Седница Савета родитеља
- Одељењске старешине са родитељима осим уживо, воде комуникацију електронским путем, телефоном као и могућношћу информисања преко Сајта школе који се редовно ажурира. - Информације о успеху и изостанцима свог детета, родитељи могу свакодневно пратити преко ес Дневника;	Електронска и телефонска комуникација, Обавештења преко Сајта школе, ес Дневник одељења
- Упознавање родитеља са свим Правилницима који су заступљени у школи;	Путем електронске поште
- Информисање родитеља о могућој злоупотреби информационих технологија и појаве дигиталног насиља.	Посебни састанци, онлајн комуникација
- Упознавање родитеља са припремом и начинима полагања матурског испита о коме говоре наставници стручних предмета за образовни профил;	Родитељски састанак Путем електронске поште
- Индивидуални разговори са родитељима и њиховим дететом о породичним, здравственим, социјалним и другим проблемима.	Разговор са педагогом школе, одељењским старешином
- Упознавање и укључивање родитеља у Пројекте које реализује школа заједно са ученицима;	Одељењске старешине; Тим за рад на пројектима
- Учестали контакти са родитељима ученика из осетљивих групација посебно родитеља чија деца уче по измењеном програму ИОП-у2.	Комуникација са педагогом, одељењским старешином
- Информисање родитеља о успеху и изостанцима ученика на свим класификационим периодима;	Родитељски састанак, Седница Савета родитеља
- Учешће представника родитеља у Школском одбору чиме су у позицији да утичу на образовно-васпитни и сваки други аспект рада школе;	Седнице Школских одбора

- Саветодавни рад са родитељима проблематичних ученика (изостанци, недолично понашање идр.) у присуству педагога и одељењског старешине; - По потреби организовати разговоре између родитеља и предметних наставника;	Индивидуални разговори са педагогом, одељењским старешином и по потреби са предметним наставницима
- Консултовање родитеља у доношењу одлука око организационих и финансијских питања;	Родитељски састанак, Седаница Савета род.
- Учешће у пројекту "Отворена врата" за родитеље ученика првог разреда и родитеље ученика основних школа;	Презентације, Разговори
- Учешће родитеља у Тиму за самовредновање и осталим тимовима и активима.	Састанци Тима и анкетирање родитеља
- Укључивање родитеља у решавању проблема код деце која имају тешкоће у савладавању појединих предмета;	Разговори
- Саветодавни рад са родитељима по питању професионалне оријентације њиховог детета;	Разговори
- Сарадња породице и школе по заједничким питањима са Центром за социјални рад;	Сарадња школе, породице и Центра за социјални рад
- Учешће родитеља у промоцијама, манифестацијама и разним другим културним активностима које организује школа.	Заједнички сусрети, Дружења и размена мишљења

Програм излета и екскурзија

Циљ: Упознавање садржаја предмета, појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и морално, естетско, емоционално, професионално и социјално васпитање. Развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика, стицање нових сазнања, изграђивање естетских и културних потреба и навика као и позитивних социјалних односа међу ученицима и наставницима.

План дестинација по облицима наставе

Екскурзије	Излети / Стручне посете	Студијска путовања
• Западно Поморавље • Ђавоља Варош и Копаоник • Војводина • Република Српска • Западна Србија • Будимпешта – Братислава – Беч • Северна Италија • Северна Грчка • Словенија	• Стручна посета универзитетима и универзитетским центрима Србије са обиласцима културних, религиозних, историјских, природних и других значајних туристичких локалитета. • Стручне посете и излети у оквиру територије Града Бора, са одређеним темама везаним за образовне профиле, у складу са датумима одржавања манифестација, као и могућностима локалне привреде. • Стручне посете значајним институцијама, јавним установама, јавним и привредним предузећима, као и предузетницима Србије из области економије, права, администрације, туризма и угоститељства. • Стручне посете сајмовима и манифестацијама широм Србије из сродних стручних области. • Једнодневне посете манастирима које се организују у оквиру верске наставе.	• Студијска путовања у организацији екстерних институција и удружења, која директно доприносе унапређењу стручних компетенција ученика и наставника у оквиру образовних профила наше школе.

Програм стручне посете Универзитету Сингидунум и граду Нишу

Активност	Напомена
Путовање до Ниша	Путни правац: Бор - Ниш - Бор
Обилазак Универзитета Сингидунум	Присуство предавањима и стручним радионицама прилагођеним економској, правној и туристичкој групи предмета.
Обилазак туристичких локалитета Ниша	Упознавање са локалитетима: Ћеле кула, концентрациони логор на Црвеном Крсту, Медијана.
Слободно време и повратак	Организовано слободно време и повратак за Бор.

Програм стручне посете институцијама у Београду (Народна скупштина и Народна банка Србије)

Активност	Напомена
Путовање до Београда	Строго поштовање унапред утврђене сатнице. Путни правац: Бор - Београд - Бор (Април-Мај).
Обилазак Народне скупштине РС	Упознавање са организацијом, историјом и функционисањем парламентаризма.
Обилазак Народне банке Србије	Стручна радионица: "Мој буџет и ја". Разумевање економског система и монетарне политике.
Београдска тврђава и слободно време	Обилазак споменика уз вођство наставника историје. Шетња у строгом центру града (Кнез Михаилова).

Специјализоване стручне посете

Маршрута и локалитети посете	Стручни циљ и модули
Брестовачка бања, Лазарева пећина, Борско језеро, сеоска туристичка домаћинства.	<i>Ученици боље упознају своју околину и своју земљу, развијају спацијалну способност, осамостаљују се припремају за улазак у свет рада.</i>
Бољевац, Боговинска пећина, етно село Илино, извориште Црног Тимока у Кривом Виру, Хотел Рамонда, планина Ртањ.	

Маршрута и локалитети посете	Стручни циљ и модули
ТО Кладово, град Кладово, Национални парк Ђердап, Доњи Милановац и Лепенски вир.	<i>Ученици практично анализирају природне и друштвене мотиве, тренутно стање развоја туризма и могућности за даљу промоцију дестинација кроз компаративну анализу дестинација у различитим регионима Србије.</i> <i>Ученици упознају могућности за сопствени професионални развој, упоређују начине учења и реализације практичне наставе.</i>
ТО Сокобања, Сокобања, планина Озрен, хотел Сунце, РХ центар "Соко Бања", категоризована смештајна домаћинства.	
Угоститељско-туристичка школа у Врњачкој Бањи, Туристичка организација Врњачке Бање, Неки од хотела у Врњачкој бањи, туристички локалитети Врњачке бање, Манастир Жича, Манастир Лазарица, Манастир Љубостиња.	

Програм стручних посета сајмовима и другим манифестацијама

Манифестација	Садржај активности и образовни циљ
Сајам образовања	Упознавање са образовном понудом високошколских установа ради професионалне оријентације ученика и наставка школовања. Слободно време у Кнез Михаиловој.
Сајам књига	Упознавање са савременом домаћом и иностраном књижевном продукцијом, развијање читалачких навика и културе праћења књижевне грађе.
Сајам туризма	Проучавање начина сајамске промоције туристичких понуда, прикупљање наставног материјала. Програм обухвата и посету Музеју савремене уметности и Калемегдану.
Сајам хране и вина	Проучавање начина сајамске промоције туристичких понуда, прикупљање наставног материјала. Програм обухвата и посету неком од значајних туристичких локалитета.

Програм екскурзија у земљи и ван ње

Екскурзија: Западно Поморавље

Путни правац: Бор - Крушевац - Трстеник - Врњачка Бања - Бор

Програм обиласка: Културно-историјски споменици у Крушевцу, манастир Љубостиња, туристички обилазак Врњачке Бање и рекреативне активности.

Екскурзија: Јужна и источна Србија (Ђавоља Варош - Копаоник)

Путни правац: Бор – Ниш - Пролом Бања - Ђавоља Варош – Куршумлија - Бор

Садржај: Обилазак Ниша (Чегра, Нишка Бања, Медијана), Пролом Бање (извор воде, црква Лазарица), споменика природе Ђавоља Варош, те Куршумлије (манастири Св. Николе и Пресвете Богородице).

Екскурзија: Централна Србија и Копаоник

Путни правац: Бор – Копаоник - Крушевац - Бор

Садржај: Обилазак манастира Жича, Студеница, Ђурђеви Ступови и Сопотани; Панчићев врх на Копаонику; центар Крушевца и црква Лазарица.

Екскурзија: Војводина

Путни правац: Бор - Нови Сад - Суботица - Нови Сад - Бор

Садржај: Манастири Ново Хопово и Крушедол; Нови Сад и Петроварадинска тврђава; Сремски Карловци; Суботица (Градска кућа, Синагога); Палић (језеро, Зоо врт, ергела Келебија).

Екскурзија: Република Српска (Босна и Херцеговина)

Путни правац: Бор – Вишеград – Требиње – Мостар – Сарајево - Бор | Време реализације: Септембар

Садржај: Вишеград (Андрићград, Стари мост); Требиње (Арсланагића мост, Трг песника, манастир Тврдош); Мостар (Стари мост, Кујунџилук); Сарајево (Башчаршија, врело Миљакце).

Екскурзија: Западна Србија

Путни правац: Бор – Крушевац – Тара - Ужице - Бор

Садржај: НП Тара (Панчићева оморика, Перућац, манастир Рача); Мокра Гора (Шарганска осмица, Дрвенград); Ужице (стара тврђава, хидроелектрана, Трг Светог Саве).

Међународна екскурзија: Северна Грчка

Путни правац: Бор – Солун – Паралија – Метеори – Солун – Бор

Садржај: Солун (Бела кула, Ротонда, Галеријев славолук, Зејтинлик, црква Светог Димитрија), Метеори (Манастир Варлам, Манастир Преображење)

Међународна екскурзија: Будимпешта-Братислава-Беч

Путни правац: Бор – Будимпешта – Братислава – Беч – Бор

Садржај: Братиславски дворац; Будимпешта (Трг Хероја, Парламент, Рибарска тврђава, Сент-Андреја); Беч (Шенбрун, Хофбург, катедрала Св. Стефана).

Међународна екскурзија: Северна Италија

Путни правац: Бор – Лидо ди Јесоло - Венеција – Римини – Сан Марино – Равена – Пиза – Монтекатини – Болоња - Верона – Бор

Садржај: Венеција (Дуждева палата, Св. Марко); Римини; Сан Марино; Равена (Дантеов гроб); Пиза (Трг чуда и Криви торањ); Болоња (Универзитет); Верона (Јулијина кућа).

Студијска путовања путем пројеката

СТУДИЈСКО ПУТОВАЊЕ УЧЕНИКА У ОКВИРУ ПРОГРАМА СУПЕРШКОЛЕ

- **Време реализације:** новембар-март
- **Трајање:** 5 дана (+2 дана за пут)
- **Дестинација:** Земље западног Балкана -дестинације у зависности од потребе пројекта и норматива организације RYCO
- **Организација:** Тим за пројекте ЕТШ и RYCO Superschools
- **Финансирање:** ЕУ и RYCO Superschools
- **Број учесника:** 12 ученика + 2 наставника пратиоца (евентуално промена броја у зависности од потребе пројекта и норматива организације RYCO)
- **Разред:** 1-4
- **Образовни профили:** сви

Образовно-васпитни циљеви:

- Савлађивање и продубљивање дела наставног програма садржаја стручних предмета
- Практично упознавање са обележјима и особинама партнерске земље.
- Уочавање појава и односа у природној и друштвеној средини партнерске земље.
- Проширивање знања о начинима промоције туристичких понуда
- Проширивање видика о могућностима запослења у различитим сферама туризма
- Подстицање ученика да вредновање културног наслеђа уграде у свакодневни живот и културу живљења
- Развијање естетских вредности код ученика
- Практична примена стечених знања из страних језика у конверзацији са локалним становништвом и ученицима из других земаља
- Упознавање културно-историјских знаменитости града и државе
- Развијање мотивације за учење.
- Подстицање за будући избор занимања и професионалну оријентације.
- Развијање квалитетне и ефикасне сарадње са другима и развијање тимског рада.
- Развијање доживљаја одговорности према културном и историјском наслеђу
- Неговање пријатељства и другарства
- Осамостаљивање и брига о себи
- Унапређење социјалних компетенција, нивоа толеранције и разумевања, пре свега за осетљиве групе
- Унапређивање стручних, дигиталних и језичких компетенција
- Упознавање Европске уније и европских вредности

У односу на циљеве студијског путовања, остварују се следећи задаци:

- Посета местима историјских догађаја;
- Упознавање националне и културе других народа, односно културе националних мањина – националних заједница;
- Сарадња у оквиру пројеката и програма;
- Комуникација и сарадња са ученицима припадницима осетљивих група и превазилажење баријера
- Комуникација и рад у разноликом у мултинационалном окружењу
- Учење језика;
- Он лине комуникација ученика

СТУДИЈСКО ПУТОВАЊЕ УЧЕНИКА У ОКВИРУ ПРОГРАМА ЕРАЗМУС+

- **Време реализације:** новембар-мај
- **Трајање:** 12 дана (+2/4 дана за пут)
- **Дестинација:** дестинације у зависности од одобрених финансијских средстава и проналажења одговарајућих партнера
- **Организација:** Тим за пројекте ЕТШ и Фондација Темпус
- **Финансирање:** ЕУ, програм Ерасмус+
- **Број учесника:** 10 ученика + 2 наставника пратиоца (евентуално промена броја у зависности од добијених финансијских средстава)
- **Разред:** 1-4
- **Образовни профили:** сви

Образовно-васпитни циљеви:

- Савлађивање и продубљивање дела наставног програма садржаја стручних предмета,
- Практично упознавање са обележјима и особинама земље у коју се путује.
- Уочавање појава и односа у природној и друштвеној средини земље у коју се путује
- Подстицање ученика да вредновање културног наслеђа уграде у свакодневни живот и културу живљења
- Развијање естетских вредности код ученика
- Практична примена стечених знања из страних језика у конверзацији са локалним становништвом и ученицима из других земаља
- Упознавање културно-историјских знаменитости града и државе
- Развијање мотивације за учење.
- Подстицање за будући избор занимања и професионалну оријентације.
- Развијање квалитетне и ефикасне сарадње са другима и развијање тимског рада.
- Развијање доживљаја одговорности према културном и историјском наслеђу
- Неговање пријатељства и другарства
- Осамостаљивање и брига о себи
- Унапређење социјалних компетенција, нивоа толеранције и разумевања, пре свега за осетљиве групе
- Унапређивање стручних, дигиталних и језичких компетенција и боља припремљеност за тржиште рада на локалном и међународном нивоу
- Упознавање Европске уније и европских вредности

У односу на циљеве студијског путовања, остварују се следећи задаци:

- Обаваљање праксе у различитим објектима, предузећима, тренинг центру (у зависности од образовног профила ученика)
- Упознавање националне и културе других народа, односно културе националних мањина – националних заједница;
- Сарадња у оквиру пројеката и програма;
- Комуникација и сарадња са ученицима припадницима осетљивих група и превазилажење баријера
- Комуникација и рад у разноликом у мултинационалном окружењу
- Учење језика;
- Вођење дигиталне евиденције рада, попуњавање Еуропас документа
- Комуникација и рад у разноликом у мултинационалном окружењу

СТУДИЈСКО ПУТОВАЊЕ НАСТАВНИКА У ОКВИРУ ПРОГРАМА ЕРАЗМУС+

- **Време реализације:** октобар-јун
- **Трајање:** 5 дана (+2/4 дана за пут)
- **Дестинација:** дестинације у зависности од одобрених финансијских средстава и проналажења одговарајућих партнера
- **Организација:** Тим за пројекте ЕТШ и Фондација Темпус
- **Финансирање:** ЕУ, програм Ерасмус+
- **Број учесника:** 3 наставника (евентуално промена броја у зависности од добијених финансијских средстава)

Циљеви и задаци:

- Усавршавање компетенција у погледу спровођења практичне наставе, упознавање нових метода рада, нових софтвера, начина организације практичне наставе и стицања вештина за ефикаснији рад.
- Упознавање са системом дуалног образовања у другим земљама. Упознавање са начином идентификације различитих типова дуалних програма према томе које практичне фазе и елементи су укључени у наставни план и програм.
Упознавање се са различитим временским моделима за дуалне програме у зависности од тога како су практична и теоријска фаза организоване.
- Обилазак школских центара који комбинују теоријске и практичне тренинге, упознавање са начином организације практичне наставе, са документацијом се користи, каква је комуникација између школе и компаније и сл.
- Упознавање наставника са различитим програмима, новим технологијама, употребом вештачке интелигенције у настави, а фокус је на дигиталном креирању докумената и одрживом развоју.
- Довијање идеја за унапређење сопственог начина рада који је окренут пракси и привреди.
- Усавршавање стручних знања.
- Наставници ће водити он лине дневник рада.
- Наставници ће креирати збирку корисних материјала, која ће бити доступна свим наставницима на Гугл учионици.
- Очекује се да ће наставници коришћењем различитих дигиталних алата унапредити своје дигиталне компетенције
- Унапређење знања енглеског језика
- Рад на мотивацији, смањењу стреса и побољшању међуљудских односа.

Програм безбедности и здравља на раду

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

- Подизање нивоа свести и повећање осетљивости о важности здравља и безбедности, укључујући и безбедност и здравље на раду.
- Ангажовање постојећих ресурса школе за стварање безбедног и подстицајног окружења.
- Укључивање свих учесника образовно-васпитног процеса у превенцију и доследну примену свих прописаних мера безбедности и здравља на раду.
- Укључивање родитеља и органа локалне самоуправе у заједничке активности, везано за стварање климе о неопходности и реализацији безбедности и заштите здравља.
- Доследна примена поступака у случајевима оболевања и повређивања на раду.
- Информисање свих укључених у рад школе о процедурама, плановима и резултатима на плану безбедности и здравља на раду.

МЕРЕ, НАЧИНИ И РОКОВИ ВЕЗАНИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ ЗА ЗАПОСЛЕНЕ ШКОЛЕ, Т.Ј. УЧЕНИКЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОЈ ПРАКСИ ИЛИ ПРАКТИЧНОЈ НАСТАВИ

АГЕНЦИЈА ангажована од стране школе за безбедност и здравље на раду обавља послове у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду, а нарочито:

- Прати и контролише примену прописаних мера за безбедност и здравље запослених на раду;
 - ✓ Начин реализације – обилазак школе и свих радних целина у њој; увид у појединачне радне процесе; разговори и консултације са запосленима.
 - ✓ Рокови за реализацију – редовни периодични обиласци.
- Издаје одговарајуће записнике о обиласку школе и контроли примене мера безбедности и здравља на раду;
 - ✓ Начин реализације – писани записник.
 - ✓ Рокови за реализацију – редовни периодични обиласци.
- Издаје одговарајуће службене белешке у случајевима појаве опасности и штетности и повећаног ризика од повређивања на радном месту, т.ј. непримењивања мера безбедности и здравља на раду;
 - ✓ Начин реализације – службена белешка са описом стања, т.ј. опасности и штетности и предложеним мерама за решење проблема.
 - ✓ Рокови за реализацију – по указаној потреби, зависно од нивоа ризика.
- Прати и контролише ефикасност Акта о процени ризика, а по потреби ради неопходне измене и допуне истог;

- ✓ Начин реализације – периодични обиласци школе и свих радних целина у њој; увид у појединачне радне процесе, стање опреме за рад и стање безбедности и здравља на раду; разговори и консултације са запосленима.
- ✓ Рокови за реализацију – редовна анализа на 1 годину или ванредно.
- Врши контролу и даје савете послодавцу у планирању, избору, коришћењу и одржавању средстава за рад, опасних материја и средстава и опреме за личну заштиту на раду;
 - ✓ Начин реализације – увид у стање.
 - ✓ Рокови за реализацију – редовна анализа на 1 годину.
- Прати стање у вези са повредама на раду и професионалним обољењима, као и болестима у вези са радом, учествује у утврђивању њихових узрока и припрема извештаје са предлозима мера за њихово отклањање;
 - ✓ Начин реализације – увид у стање.
 - ✓ Рокови за реализацију – редовна анализа на 1 годину.
- Припрема и спроводи оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад;
 - ✓ Начин реализације – теоријска настава и практичне инструкције.
 - ✓ Рокови за реализацију – одмах по пријему запосленог у радни однос.
- Припрема упутства за безбедан рад, даје усмене и писане инструкције и контролише њихову примену;
 - ✓ Начин реализације – усмено и писмено.
 - ✓ Рокови за реализацију – по потреби, зависно од стања.
- Забрањује рад на радном месту или употребу средства за рад, у случају када утврди непосредну опасност по живот или здравље запосленог;
 - ✓ Начин реализације – писана забрана.
 - ✓ Рокови за реализацију – одмах по утврђивању опасности.
- Сарађује и координира рад са службом медицине рада и локалном самоуправом по свим питањима у области безбедности и здравља на раду;
 - ✓ Начин реализације – директни и писани контакти.
 - ✓ Рокови за реализацију – по указаној потреби.
- Води евиденције у области безбедности и здравља на раду код послодавца.
 - ✓ Начин реализације – писани Образац 6.
 - ✓ Рокови за реализацију – на 1 годину и ванредно по потреби.

ПОСЛОДАВАЦ је дужан да:

- Запосленом одреди обављање послова на којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду;
 - ✓ Начин реализације – писани документи.
 - ✓ Рокови за реализацију – одмах по пријему запосленог у радни однос.

- Обавештава запослене и њиховог представника о увођењу нових технологија и средстава за рад, као и о опасностима од повреда и оштећења здравља који настају њиховим увођењем, односно да у таквим случајевима донесе одговарајућа упутства за безбедан рад;
 - ✓ Начин реализације – писани документи.
 - ✓ Рокови за реализацију – одмах по увођењу нових технологија и средстава рада, односно појави нових опасности и штетности.
- Оспособљава запослене за безбедан и здрав рад;
 - ✓ Начин реализације – преко лица задуженог за противпожарну заштиту, теоретски и практично.
 - ✓ Рокови за реализацију – одмах по пријему запосленог у радни однос.
- Обезбеди запосленима коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду;
 - ✓ Начин реализације – набавка СЛЗ у складу са правилником или Законом.
 - ✓ Рокови за реализацију – у складу са прописаним роковима.
- Обезбеди пружање прве помоћи, као и да оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи, спасавање и евакуацију у случају опасности;
 - ✓ Начин реализације – набавка и допуна санитетског материјала и потребног броја ормарића за пружање прве помоћи; обука одговарајућег броја запослених за пружање прве помоћи, а све у складу са укупним бројем запослених школе.
 - ✓ Рокови за реализацију – у складу са утрошком материјала или датумом истека важности истог, т.ј. законским одредбама о обучавању запослених код послодавца за пружање прве помоћи.
- Заустави сваку врсту рада који представља непосредну опасност за живот или здравље запослених ;
 - ✓ Начин реализације – писана забрана.
 - ✓ Рокови за реализацију – одмах по утврђивању опасности.

ЗАПОСЛЕНИ школе на свом радном месту је дужан да:

- Послодавцу даје предлоге, примедбе и обавештења о питањима безбедности и здравља на раду;
 - ✓ Начин реализације – усмено и писмено.
 - ✓ Рокови за реализацију – по указаној потреби.
- Одбије да ради ако му прети непосредна опасност по живот и здравље због тога што нису спроведене прописане мере за безбедност и здравље на радном месту на које је одређен, све док се те мере не обезбеде;
 - ✓ Начин реализације – усмени или писмено.
 - ✓ Рокови за реализацију – одмах по указаној опасности.
- Примењује прописане мере за безбедан и здрав рад, да наменски користи средства за рад и опасне материје, да користи прописана средства и опрему за личну заштиту на раду и да

са њима пажљиво рукује, да не би угрозио своју безбедност и здравље као и безбедност и здравље других лица;

- ✓ Начин реализације – поштовање Закона и писаних процедура.
- ✓ Рокови за реализацију – одмах и стални задатак.
- Пре почетка рада прегледа своје радно место укључујући и средства за рад која користи, као и средства и опрему за личну заштиту на раду, и да у случају уочених недостатака извести послодавца или друго овлашћено лице;
 - ✓ Начин реализације – визуелни преглед.
 - ✓ Рокови за реализацију – редовно и свакодневни стални задатак.
- Радно место и средства за рад пре напуштања радног места остави у таквом стању које неће угрожавати друге запослене;
 - ✓ Начин реализације – лично уређује радно место.
 - ✓ Рокови за реализацију – редовно и свакодневни стални задатак.
- У складу са својим сазнањима, одмах обавести послодавца о опасностима, штетностима, неправилностима или другој појави која би на радном месту могла да угрози његову безбедност и здравље или безбедност и здравље других запослених;
 - ✓ Начин реализације – лично, усмено или писмено.
 - ✓ Рокови за реализацију – одмах по указаној опасности.

МЕРЕ, НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ВЕЗАНО ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗАШТИТУ ЗДРАВЉА УЧЕНИКА ШКОЛЕ, У ШКОЛСКОМ ОБЈЕКТУ И ВАН ЊЕГА:

РУКОВОДСТВО ШКОЛЕ има следеће обавезе:

- Усклађивање постојећих подзаконских аката школе;
- Обавезно учешће у прописаним безбедносним процедурама и подношењу одговарајућих пријава;
- Контакти са одговарајућим државним органима, органима локалне самоуправе, родитељима и старатељима;
- Праћење и вредновање предузетих мера на пољу безбедности.
 - ✓ Начин реализације – састанци, консултације, анализе, дописи, писане информације и процедуре.

НАДЛЕЖНИ ТИМОВИ у школи имају следеће обавезе:

- Учествоју у обуци и заштити ученика од насиља;
- Координирају израду и реализацију програма заштите ученика;
- Евидентирају појаву насиља;
- Организују консултације у школи и процењују нивое ризика по безбедност ученика;
- Прате и процењују ефекте предузетих мера у заштити ученика;
- Предлажу мере за побољшање безбедности ученика;

- Информишу родитеље, старатеље и органе локалне заједнице о појави насиља, стању безбедности, погоршању безбедности ученика и предузетим мерама за побољшање безбедности.
 - ✓ Начин реализације – састанци, консултације, писане информације.

НАСТАВНО ОСОБЉЕ има следеће обавезе:

- Обавезно учешће у прописаним безбедносним процедурама;
- Вођење одговарајућих евиденција;
- Учешће у прикупљању информација и смиривању ситуације;
- Стална контрола исправности средстава рада, опреме и радних просторија за време одржавања наставе;

ДЕЖУРНИ НАСТАВНИЦИ и особље ангажовано на безбедности:

- Воде прописане евиденције;
- Контролише улаз и излаз у зграду школе;
- Не дозвољава уношење у зграду школе оружја, опасних материја и оруђа којима се могу нанети повреде, угрозити живот ученика и запослених, односно нанети штета школској и личној имовини;
- Не дозвољава уношење у зграду школе средстава са психоактивним дејством.

ТЕХНИЧКО И ПОМОЋНО ОСОБЉЕ школе задужено је за:

- Одржавање исправности зграде школе, средстава и опреме за рад;
- Одржавање исправности електро и осталих уграђених инсталација (нарочито везано за заштићеност и исправност електричних утичница);
- Одржавање чистоће школских просторија, дворишта и спортских терена;
- Обезбеђење приступа у случају појаве опасних по живот и здравље места у радном процесу школе, а све до отклањања истих.

САРАДЊА СА ДРЖАВНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ:

- Сарадња са Министарством унутрашњих послова Републике Србије – школски полицајац:
 1. Реагује у случајевима појаве насиља (прекида насилну ситуацију);
 2. Предузима даље кораке у складу са протоколом и нивоима ризика; и
 3. Одржава сарадњу са свим релевантним особама које могу пружати заштиту.
- Сарадња са Министарством унутрашњих послова Републике Србије – крими инспектор:
 1. када је ученику потребна заштита;
 2. када постоји сумња да је почињено кривично дело;
 3. у случају појаве малолетничке деликвенције.
- Сарадња са Министарством унутрашњих послова Републике Србије – одељење саобраћајне полиције:
 1. Постављање саобраћајне сигнализације око школе на начин којим ће се остварити максимална безбедност ученика;

2. Обезбеђење саобраћајних патрола у време најјачег интензитета саобраћаја око школе.

- Сарадња са органима града и локалном месном заједницом:
 1. у циљу очувања школске зграде и осталих објеката и средстава рада у школском дворишту од оштећења и уништавања;
 2. организовање превентивних активности – трибине, форуми, округли столови, изложбе, дружења - популаризација важности школског спорта, разних ваннаставних активности, безбедности и здравог начина живота;
- Сарадња са Центром за социјални рад ради пружања помоћи ученицима без недовољне бриге и надзора у породици;
- Сарадња са локалним здравственим установама:
 1. на едукацији ученика везано за наркоманију, алкохолизам, полне болести и сл.;
 2. на редовној и ванредној контроли здравља ученика;
 3. поступање по мерама надлежних органа донетих по прописима у области здравства.
- Сарадња са комуналном инспекцијом:
 1. на решавању проблема у вези са псима луталицама у школском дворишту и школском окружењу, а у вези са могућношћу њиховог напада и уједа ученика или запослених;
 2. на решавању проблема недозвољеног паркирања око школе, те на тај начин угрожавања безбедности ученика и запослених.

САРАДЊА СА РОДИТЕЉИМА :

- У вези са проблематичним или насилничким понашањем ученика;
- У вези са сталним одсуствањима ученика из школе;
- У вези са осталим појавама које могу утицати на безбедност ученика;
- У вези са лошим здравственим стањем ученика.

ОСТАЛЕ МЕРЕ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА:

- Умрежавање свих кључних носилаца безбедности и здравља (информисање и укључивање ученика, наставника, родитеља, школских органа, свих релевантних организација, институција и друштава из локалне самоуправе);
- Мере дезинфекције, дезинсекције и дератизације;
- Чување средстава рада, предмета и материја које се користе у настави, за одржавање хигијене и сл. ван домаћаја неовлашћених лица, ако могу представљати опасност по живот и здравље ученика;
- Превентивне и куративне здравствене мере;
- Контрола исправности и сервисирање противпожарних апарата;
- Контрола исправности и сервисирање хидрантске опреме;
- Контрола исправности и сервисирање громобранске инсталације.

Програм инклузивног образовања

Програм инклузивног образовања Економско-трговинске школе Бор заснива се на принципима доступности, правичности, недискриминације, поштовања различитости и једнаких могућности за све ученике, у складу са Законом о средњем образовању и васпитању, Законом о основама система образовања и васпитања, Правилником о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање, као и Стручним упутством за препознавање, подршку и праћење образовања и васпитања ученика/ца са изузетним, односно посебним способностима.

Програм се доноси са циљем обезбеђивања квалитетног образовања и васпитања за све ученике, а посебно за ученике којима је потребна додатна образовна, васпитна и социјална подршка.

ЦИЉЕВИ ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА

Циљеви инклузивног образовања су:

- обезбеђивање оптималног укључивања ученика у образовно-васпитни процес, њиховог напредовања, социјализације и осамостаљивања;
- пружање подршке ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом;
- пружање подршке ученицима из осетљивих друштвених група;
- пружање подршке ученицима са тешкоћама у учењу, проблемима у понашању и емоционалном функционисању;
- препознавање, праћење и подстицање развоја даровитих и талентованих ученика кроз обогаћивање и проширивање образовних садржаја;
- обезбеђивање услова за примену мера индивидуализације и индивидуалног образовног плана;
- развијање професионалних компетенција наставника и стручних сарадника у области инклузивног образовања;
- јачање сарадње школе са родитељима, локалном заједницом, интерресорном комисијом, установама социјалне и здравствене заштите и другим релевантним институцијама;
- спречавање дискриминације, насиља, занемаривања и социјалне искључености;
- развијање позитивне школске климе засноване на толеранцији, уважавању различитости и међусобном поштовању.

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Носиоци активности у области инклузивног образовања су:

- Директор школе;
- Тим за инклузивно образовање;
- Тим за пружање додатне подршке ученику;
- Педагошки колегијум;
- Одељењске старешине;
- Предметни наставници;
- Стручни сарадници;
- Родитељи, односно други законски заступници;
- Лични пратилац, уколико је подршка обезбеђена;
- Спољни сарадници и институције у локалној заједници.

ОБЛАСТИ И АКТИВНОСТИ ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА

Програм инклузивног образовања реализује се кроз следеће активности:

1. Препознавање ученика којима је потребна додатна подршка

Школа континуирано прати образовна постигнућа, социјално функционисање и потребе ученика ради благовременог препознавања:

- ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом;
- ученика са тешкоћама у учењу;
- ученика са проблемима у понашању и емоционалном функционисању;
- ученика из осетљивих друштвених група;
- ученика у ризику од осипања;
- даровитих и талентованих ученика.

Препознавање се врши на основу:

- педагошког посматрања;
- анализе школског постигнућа;
- разговора са учеником и родитељима;
- мишљења наставника и стручних сарадника;
- документације релевантних институција;
- процене способности, интересовања и мотивације ученика.

2. Израда педагошког профила и плана мера индивидуализације

За ученике којима је потребна додатна подршка израђује се педагошки профил који садржи:

- опис образовне ситуације ученика;
- снаге и интересовања ученика;
- области у којима је потребна подршка;
- препреке у учењу и учешћу;
- мере подршке и индивидуализације.

На основу педагошког профила планирају се и примењују мере индивидуализације у настави, о чему се води педагошка документација.

3. Израда, примена и вредновање ИОП-а

Уколико мере индивидуализације не дају очекиване резултате, Тим за инклузивно образовање покреће поступак за утврђивање права на ИОП.

У школи се могу примењивати:

- ИОП 1 – прилагођавање начина рада, услова и организације учења;
- ИОП 2 – прилагођавање и измена садржаја, исхода и стандарда постигнућа;
- ИОП 3 – проширивање и продубљивање садржаја за даровите ученике.

ИОП се доноси уз писану сагласност родитеља, а за ИОП 2 прибавља се и мишљење Интерресорне комисије.

Директор школе доноси решење о праву на ИОП и образује Тим за пружање додатне подршке ученику, док Педагошки колегијум даје мишљење на предложени ИОП, у складу са важећим прописима.

Тим за инклузивно образовање:

- израђује ИОП;
- прати реализацију;
- вреднује ефекте подршке;
- предлаже измене, наставак или престанак примене ИОП-а.

Вредновање ИОП-а врши се у складу са прописаном динамиком и потребама ученика.

4. Подршка даровитим и талентованим ученицима

Школа препознаје даровите ученике кроз:

- праћење постигнућа;
- учешће на такмичењима;
- испољена интересовања и способности;
- креативност, мотивацију и самосталност у раду.

Подршка даровитим ученицима реализује се кроз:

- ИОП 3;
- додатни рад;
- менторски рад;
- пројектну наставу;
- учешће у такмичењима, конкурсима и пројектима;
- сарадњу са високошколским установама и релевантним институцијама.

5. Сарадња са родитељима и институцијама

Школа развија партнерски однос са родитељима и укључује их у:

- израду педагошког профила;
- планирање подршке;
- израду и вредновање ИОП-а;
- праћење напредовања ученика.

Школа сарађује са:

- Интерресорном комисијом;
- Центром за социјални рад;
- Здравственим установама;
- Школском управом Зајечар;
- Локалном самоуправом;
- Организацијама цивилног друштва и другим релевантним институцијама.

6. Стручно усавршавање запослених

Школа планира стручно усавршавање наставника и стручних сарадника у областима:

- инклузивног образовања;
- примене мера индивидуализације;
- израде и примене ИОП-а;
- подршке даровитим ученицима;
- превенције дискриминације и насиља;
- развоја социјално-емоционалних компетенција ученика.

ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА ПРОГРАМА

Реализацију Програма инклузивног образовања прати Тим за инклузивно образовање кроз:

- анализу документације;
- праћење напредовања ученика;
- анализу примене мера подршке;
- сарадњу са наставницима и родитељима;
- извештаје о раду тима;
- самовредновање рада школе.

Програм се детаљније разрађује Годишњим планом рада школе, у складу са актуелним потребама ученика и развојним приоритетима школе.

У случају организовања наставе на даљину, активности подршке ученицима и рад Тима за инклузивно образовање реализоваће се путем онлајн комуникације и дигиталних платформи, уз обезбеђивање доступности и континуитета подршке свим ученицима.